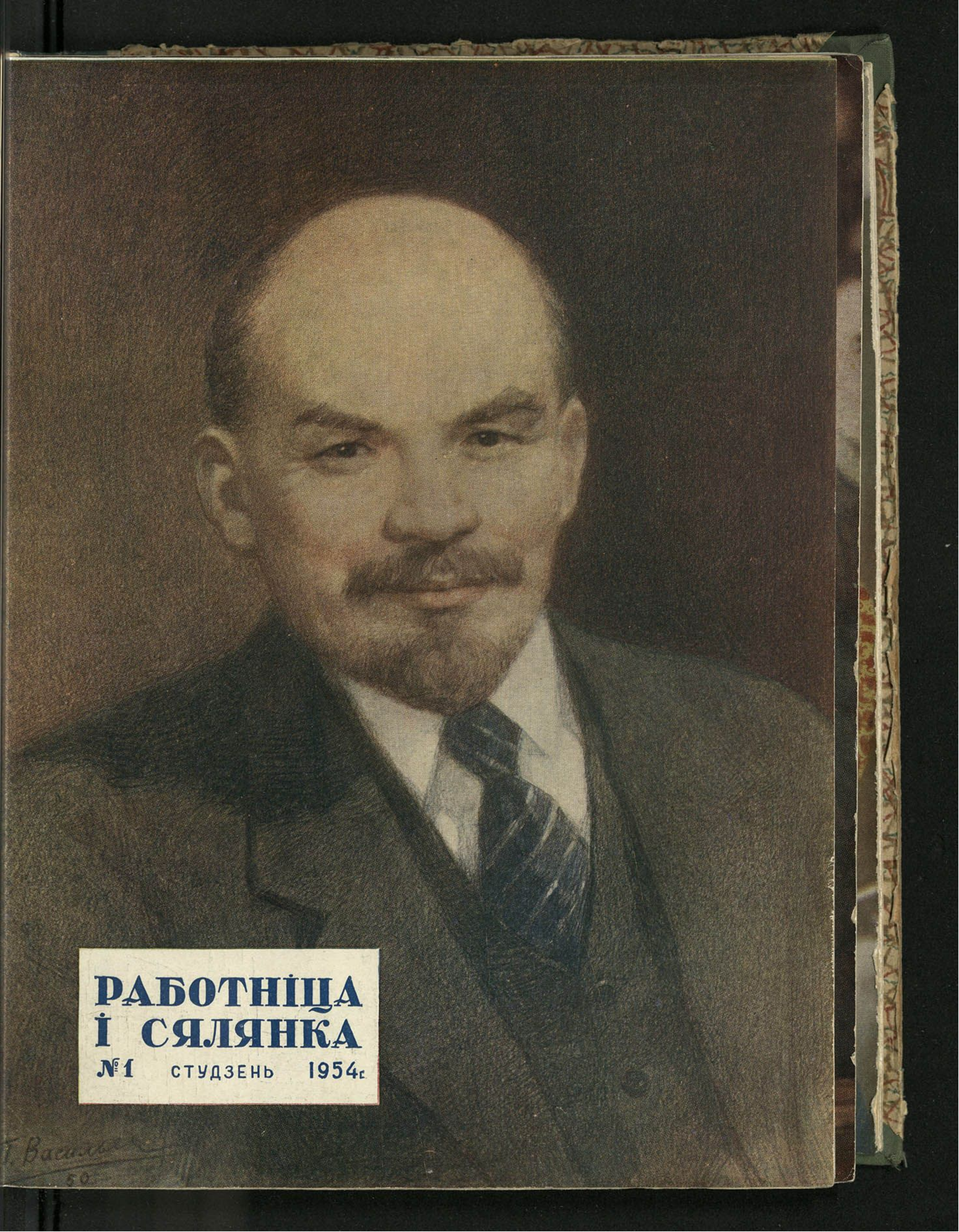

**РАБОТНІЦА
І СЯЛЯНКА**

№1 СТУДЗЕНЬ 1954г

Т. Васильєва
50

Жыве між нас ЛЕНІН

Сл. Я. Коласа

Муз. М. Носко

Празорлівым зрокам
Трыбуна-прарока
Асветлены Леніным шлях.
Ён скованай сіле
Даў волю і крылле —
Шырокі, магутны размах.

Прыпеў:

Жыве між нас Ленін,
Як веліч і геній, —
Да новых заве перамог.

Нам ясны задачы,
Акрэслены мэты,
Наперад скірован наш зрок;

Мы — новыя людзі
Вялікай планеты, —
Дык цвёрдым-жа будзь ты,
наш крок!

Прыпеў:

Краіна Советаў
Паўстала над светам,
Як новае сонца зямлі.
У постаці гордай
Стаіць яна цвёрда,
Як волат, як міру скала.

Прыпеў:

Moderato

P cresc

dim

Adain *Largo*

Пра-зор-лі-вым зрокам тры-бу-на-пра-ро-ка ас-

вет-ле-ны Ле-ні-ным шлях. Ён скованай сіле даў во-лю і крылле шм.

Прыпеў: Хор

-ро-кі ма-гут-ны размах. Жыве між нас Ленін, як ве-ліч і ге-ній-да

cresc

1, 2. 3.

но-вых заве перамог. 2. Нам II-мог, пе-ра-мог.

КНИГА ИМЕЕТ

Печатн. листов	Выпуск	В перепл. един. соедин. №№ вып.	Таблиц	Карт	Иллюстр.	Служебн. №№	№№ списка и порядковый	1955 г.
12-11-12.						Ин. 1130		

627/16—250 тыс.

Y. du

ПЕРАМОЖНЫ СЦЯГ ЛЕНІНІЗМА

21 СТУДЗЕНЯ спаўняецца трыццаць год з дня смерці Владзіміра Ільіча Леніна — заснавальніка і кіраўніка Комуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, вялікага настаўніка, правадары і друга працоўных усяго свету.

Імя Леніна бясконца дорага ўсім людзям працы, бо Ленін увасобіў у сабе ўсё, што ёсць у пролетарыяце сапраўды вялікага і гераічнага. Бясстрашны розум, жалезная, непахісная, усёпераадольваючая воля, свяшчэнная нянавісць да рабства і прыгнечання, рэвалюцыйная страсць, якая рухае горами, бязмежная вера ў творчыя сілы мас, велізарны арганізацыйны геній — усё гэта знайшло выдатнае ўвасабленне ў Леніне, імя якога стала сімвалам новага свету ад захаду да ўсходу, ад поўдня да поўначы.

Усё поўнае кіпучай энергіі жыццё Владзіміра Ільіча непарыўна звязана з барацьбой за стварэнне і ўмацаванне Комуністычнай партыі, за звяржэнне капіталізма і перамогу пролетарскай рэвалюцыі, за пабудову сацыялізма. Яркім святлом рэвалюцыйнай тэорыі Ленін азарыў шлях барацьбы рабочага класа, працоўнага сялянства, прыгнечаных народаў каланіяльных і залежных краін за вызваленне ад імперыялістычнага рабства, шлях барацьбы за светлую будучыню народаў.

Ленін — найвялікшы рэвалюцыянер і мысліцель — з'явіўся геніяльным прадаўжальнікам вучэння Маркса і Энгельса, прыстасоўна да новых умоў, да эпохі імперыялізма і пролетарскіх рэвалюцый.

Леніну і выкаванай ім большэвіцкай партыі наша эпоха абавязана падрыхтоўкай і перамогай Вялікага Кастрычніка, які адкрыў новую эру ў сусветнай гісторыі, эру крушэння капіталізма і трыумфу сацыялізма. Народы нашай краіны першымі ў свеце вырваліся з ціскоў імперыялізма і першымі праклалі шлях да свабоднага жыцця, шлях, указаны Леніным.

Савецкія людзі не цешылі сябе ілюзіяй, што выбраны імі шлях будзе гладкім і лёгкай; яны ведалі, што гэта шлях упартай барацьбы і напружанай працы. Але наш народ не спалохаўся цяжкасцей і смела пайшоў насустрач ім. Ён глыбока верыў у словы Леніна аб тым, што ў нас ёсць матэрыял і ў прыродных багаццях, і ў запасе чалавечых сіл, і ў выдатным размаху, які дала народнай творчасці вялікая рэвалюцыя, каб стварыць сапраўды магутную і багатую Русь.

Навукова абгрунтаваную праграму ператварэння эканамічна адсталай Расіі ў перадавую, магутную сацыялістычную дзяржаву распрацаваў правадыр Комуністычнай партыі і глава Савецкага ўрада Ленін. Згодна гэтай праграме, трэба было заклаў фундамент сацыялістычнай эканомікі і ў першую чаргу вырашыць дзве карэнныя задачы: стварыць

сучасную буйную індустрыю, як аснову эканомікі сацыялізма, і перавесці сельскую гаспадарку на рэйкі буйнай механізаванай сацыялістычнай вытворчасці.

Наш народ ажыццявіў завет Леніна: пабудаваў сацыялізм, пачатак якога быў пакладзены ім і партыяй, якую ён вёў ад адной перамогі да другой, пераадолюючы найвялікшыя цяжкасці, праз перашкоды, здавалася-б, непераадольныя. З краіны адсталай наша Радзіма ператварылася ў магутную дзяржаву, на якую з надзеяй і захапленнем глядзяць усе, хто працуе, і перад несакрушальнасцю якой дрыжаць цёмныя сілы сусветнага імперыялізма.

Мы з гонарам пазіраем на карту Радзімы. На поўначы і поўдні, на захадзе і ўсходзе ўзняліся на пустырах квітнеючыя гарады. Праляглі скрозь тайгу і пустыні дарогі, дымаць фабрыкі і заводы ў некалі глухих, мядзевых кутках.

З 1924—25 года, калі прыкладна быў адноўлены ўзровень 1913 года, і па 1953 год, гэта значыць за мінулыя 28 год, прадукцыя прамысловасці СССР узрасла ў 29 раз, прычым больш 70 процантаў прыпадае на павелічэнне вытворчасці сродкаў вытворчасці. Толькі за апошнія 12 год (з 1940 па 1952) прадукцыя прамысловасці ўзрасла ў нашай краіне ў 2,3 раза, не гледзячы на тое, што гэты перыяд уключае Айчынную вайну, якая цяжка адбілася на нашай народнай гаспадарцы.

«Расія ў імгле» — так вядомы англійскі пісьменнік Герберт Уэлс назваў сваю кнігу, у якой больш трох дзесяцігоддзяў назад пісаў, што ідэі Леніна аб электрыфікацыі краіны нерэальны, асуджаны на правал. «Ленін, хоць і адмаўляе, як прававерны марксіст, усялякія утопіі, — пісаў Уэлс, — але, нарэшце, сам укінуўся ва утопію». Гісторыя паказала найвялікшую жыццёвасць ленинскіх ідэй. Гіганцкія поспехі краіны Саветаў у галіне электрыфікацыі вядомы ўсяму свету. У 1953 годзе ў СССР было вырабана 133 мільярды кілават-гадзін электраэнергіі. Гэта амаль у 70 раз больш, чым у 1913 годзе.

Ва многа раз пераўзыйдзены мары Леніна аб ста тысячх трактараў на палях Расіі. Калгасны лад пераўтварыў у корані асновы вытворчасці і быту дзесяткаў мільёнаў сялян на новых, сацыялістычных пачатках. Ён адкрыў шырокую дарогу да заможнага і культурнага жыцця ўсім працаўнікам савецкай вёскі. Саюз рабочага класа і калгаснага сялянства ператварыўся ў несакрушальную сілу.

Выконваючы ленинскі завет, Комуністычная партыя і Савецкая дзяржава ажыццявілі ў нашай краіне найглыбейшую культурную рэвалюцыю. Адыйшла ў нябыт спрадвечная культурная адсталасць Расіі. Савецкі Саюз — краіна самай высокай, перадавой культуры, краіна сучаснай пісьменнасці, краіна, дзе ня-

бачанае развіццё атрымалі літаратура і мастацтва, дзе вырасла шматмільённая армія новай, савецкай інтэлігенцыі.

Нястомна працаваў Владзімір Ільіч Ленін над умацаваннем дружбы народаў нашай краіны. Ён пастаянна падкрэсліваў, што пры дружбе народаў краіне Саветаў нястрашны ніякія ні ўнутраныя, ні знешнія ворагі. Важнейшай задачай партыі, Савецкай улады Ленін лічыў ліквідацыю той велізарнай эканамічнай, палітычнай, культурнай адсталасці нацыянальных раёнаў, якую пакінуў нам царскі рэжым.

Партыя бліскуча здзейсніла і гэты завет вялікага Леніна. Мы з'яўляемся сведкамі цудоўнага росквіту Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік. Аб гэтым красамоўна сведчыць прыклад Савецкай Беларусі. Беларусь, адсталая ў мінулым ускраіна царскай імперыі, мае цяпер сваю буйную прамысловасць, высокамеханізаваную калектыўную сельскую гаспадарку; расквітнела культура беларускага народа — нацыянальная па форме, соцыялістычная па зместу. Дружба народаў нашай краіны ператварылася ў вялікую рухаючую сілу соцыялістычнага грамадства. Яна моцная цяпер, як ніколі.

Адной з галоўнейшых задач савецкай улады Ленін лічыў далучэнне жанчын да грамадска-вытворчай працы, да актыўнага ўдзелу ў грамадскім і палітычным жыцці краіны. Савецкая ўлада знішчыла ўсе буржуазныя законы, якія прыніжалі годнасць жанчыны, разняволіла яе, прадаставіла жанчыне роўныя правы з мужчынай ва ўсіх галінах гаспадарчага, дзяржаўнага і грамадска-палітычнага жыцця.

Клопаты Комуністычнай партыі аб жанчыне, ажыццяўленне партыяй ленінскіх заветаў прыносяць выдатныя плады. Мільёны жанчын нашай краіны нароўні з мужчынамі працуюць на вытворчасці, з'яўляюцца наватарамі соцыялістычнай працы. Поплеч з мужчынамі нашы жанчыны паспяхова працуюць у самых складаных галінах біялогіі, фізікі, матэматыкі і іншых навук. Сярод савецкіх жанчын няма вядомых усяму свету пісьменніц, мастакоў, артыстак.

Трыццатую гадавіну з дня смерці Владзіміра Ільіча Леніна наш народ адзначае новымі велічнымі дасягненнямі на фронце мірнай стваральнай працы.

XIX з'езд Комуністычнай партыі намеріў разгорнутую праграму будаўніцтва камунізма ў СССР. З'езд зацвердзіў дырэктывы па пятаму пяцігадоваму плану, выкананне якога з'явіцца важным этапам на шляху паступовага пераходу ад соцыялізма да камунізма. Як паказваюць гаспадарчыя вынікі 1951, 1952 і 1953 гадоў, заданні пятага пяцігадовага плана выконваюцца паспяхова. Больш таго, рад важных заданняў плана можа быць і будзе выканан датэрмінова.

На аснове поспехаў, дасягнутых у развіцці цяжкай прамысловасці, партыя і ўрад арганізуюць круты ўздым вытворчасці прадметаў народнага спажывання, каб у бліжэйшыя два-тры гады рэзка павысіць забеспечанасць насельніцтва харчовымі і прамысловымі таварамі.

Вераснёўскі Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі намеріў грандыёзную праграму далейшага развіцця соцыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Ажыццяўленне мерапрыемстваў, намечаных партыяй у галіне сельскай гаспадаркі, лёгкай і харчовай прамысловасці, у галіне савецкага гандлю, узнёме нашу Радзіму на нябачаную яшчэ вышыню, забяспечыць новы хуткі ўздым усёй нашай эканомікі, раішу-чае павышэнне ўзроўню жыцця народа.

З натхненнем працуюць савецкія людзі над вырашэннем гістарычных задач, што стаяць перад нашай

краінай. З кожным днём усё ярчэй сказваецца творчая ініцыятыва, расце працоўная актыўнасць рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі.

Натхняемы Комуністычнай партыяй, ідзе савецкі народ ленінскай дарогай. Ён цвёрда ўпэўнены ў канчатковай перамозе той вялікай справы, якой прысвяціў усё сваё жыццё, свой геній Владзімір Ільіч Ленін, — у перамозе камунізма.

Бясмертныя ідэі Леніна азараюць усяму працоўнаму чалавецтву шлях абнаўлення свету на аснове соцыялізма, аказваюць усё большы ўплыў на ўвесь ход гісторыі.

Больш поўвека назад, калі Ленін уступіў на арэну палітычнага жыцця, капіталізм непадзельна панавваў ва ўсім свеце. Соцыялізм быў далёкай, заветнай марай. Цяпер больш трэцяй часткі чалавецтва — 800 мільёнаў чалавек — вызвалілася ад імперыялістычнага ўціску, і вялікія ідэі марксізма-ленінізма ажыццяўляюцца на велізарнай прасторы, ад Эльбы да Ціхага акіяна.

Пад кіраўніцтвам сваіх комуністычных і рабочых партый, якія ідуць пад сцягам ленінізма, паспяхова будуць соцыялізм народы Польшчы, Чэхаславакіі, Венгрыі, Балгарыі, Румыніі, Албаніі. Верная заветам Леніна, прывяла свой многамільённы народ да вялікіх перамог Комуністычная партыя Кітая.

Паспяхова разгортвае гаспадарчае і культурнае будаўніцтва Германская Дэмакратычная Рэспубліка, якая пры падтрымцы ўсіх прагрэсіўных сіл свету вядзе настойлівую барацьбу за незалежную, адзіную, дэмакратычную, міралюбівую Германію.

На барацьбу з імперыялізмам, за свабоду, за жыццё, вяртае чалавека, узнімаюцца народы каланіяльных і залежных краін. Шырыцца, расце з кожным днём рэвалюцыйны і рабочы рух у краінах капітала. Увесь ход сусветнай гісторыі бліскуча пацвярджае ленінскую ідэю аб немінучасці крушэння ладу эксплуатацыі і нажывы, рабства і прыгнечання.

Амерыканскія імперыялісты, імкнучыся адтэрмінаваць крах спарэхнелага капіталізма, выношваюць вар'яцкія планы развязвання новай сусветнай вайны. Яны імкнуцца ператварыць у гарматнае мяса англічан і французаў, італьянцаў і немцаў, турак і японцаў. Яны плятуць чорнае павуцінне змоў і авантур супроць свабодалюбівых народаў. Яны пагражаюць закідаць зямлю атамнымі і вадароднымі бомбамі.

Але дарэмна! Вялікі Ленін гаварыў: хай буржуазія кідаецца, хай злоснічае да страты розуму, усё роўна яна будзе пераможана, бо будучыня за камуністаў.

Супроць амерыканскага імперыялізма, як сусветнага жандарма, узнімаецца ўсё вышэй хваля нянавісці і супраціўлення з боку падаўляемых ім народаў, з боку ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. У барацьбе супроць растучай пагрозы новай вайны выкоўваецца вялікая антываенная кааліцыя простых людзей.

Пад сцягам ленінізма, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі ідуць савецкія людзі ўперад, да камунізма. І ў самым сэрцы народа гараць неўміручыя словы Сталіна:

«Памятайце, любіце, вывучайце Ільіча, нашага настаўніка, нашага правадыра.

Змагайцеся і перамагайце ворагаў, унутраных і знешніх, — па Ільічу.

Будуйце новае жыццё, новы быт, новую культуру, — па Ільічу.

Ніколі не адмаўляйцеся ад малога ў рабоце, бо з малога будзецца вялікае, — у гэтым адзін з важных заветаў Ільіча».

В. ГРЫГОР'ЕЎ.

КАБ КВІТНЕЛІ КАЛГАСЫ

ЗВЯЛІКАЙ радасцю сустрэла я заклік партыі аб пераходзе спецыялістаў сельскай гаспадаркі на работу ў калгасы і МТС і першай з абласнога ўпраўлення сельскай гаспадаркі выказала жаданне працаваць у калгасе. Маю просьбу задаволілі і накіравалі на пастаянную работу ў калгас імя Крупскай Чарнаўшчыцкай МТС Брэсцкага раёна.

Ветліва і радасна сустрэлі мяне калгаснікі. Я адразу ж уключылася ў работу і большую частку дня праводжу на фермах. Ужо каля трох месяцаў працую ў калгасе. Яны былі для мяне пачаткам вялікіх спраў у галіне ўздыму грамадскай жывёлагадоўлі.

Ад жывёлагадоўлі калгас атрымаў сёлета 100 тысяч рублёў прыбытку.

Пагалоўе жывёлы ў параўнанні з 1952 годам павялічылася. Прадукцыйнасць малака па калгасу складае 1 600 літраў ад кожнай каровы. Лепшая даярка калгаса Любоў Малойчык надаіла па 1 800 літраў ад каровы, а ад «Рабухі» — 2 700 літраў малака.

Усе грубыя кармы выдаюцца жывёлаводам толькі па распара-

джэнню старшыні калгаса і рахункавода. У калгасе было ўсяго 15 тон сіласу. Увосень мы нарыхтавалі яшчэ 60 тон сіласу з лісцяў калусты.

Зараз мы склалі кармавы баланс, што дапаможа на працягу ўсяго стойлага перыяда карміць жывёлу роўнамерна.

Для паспяховага правядзення зімоўкі важна не толькі беражліва выдаткоўваць кармы, але і рыхтаваць іх да скармлівання. Машыны для падрыхтоўкі кармоў прыводзяцца ў рух электраэнергіяй. Памяшканнем жывёлапоўнасцю забяспечана. Усе будынкі для жывёлы ацэплены, электрыфікаваны. Большасць жывёлы знаходзіцца ў типовых памяшканнях (кароўнік, цялятнік, канюшня). Усюды ўстаноўлены помпы, так што жывёлапоўнасцю забяспечана вадой.

Цяпер у калгасе няма абязлічкі. Уся жывёла занумаравана і замацавана па акту за даглядачым персаналам. Даяркі, свінаркі стараюцца яшчэ лепш даглядаць жывёлу, бо яны поўнасцю адказваюць за сваю групу. Вопыт перадавікоў паказвае, што значна лепшыя

вынікі маюць тыя калгасы, дзе ў вытворчасць укараняюцца дасягненні навукі і культуры. У гэтых адносінах сёе-тое робіцца і ў нашым калгасе. Кожная ферма мае свой распарадак рабочага дня. Акрамя кармлення, вадапою, прыбірання памяшканняў і станкоў, уведзена абавязковая чыстка жывёлы і прагулка ў зімовы час.

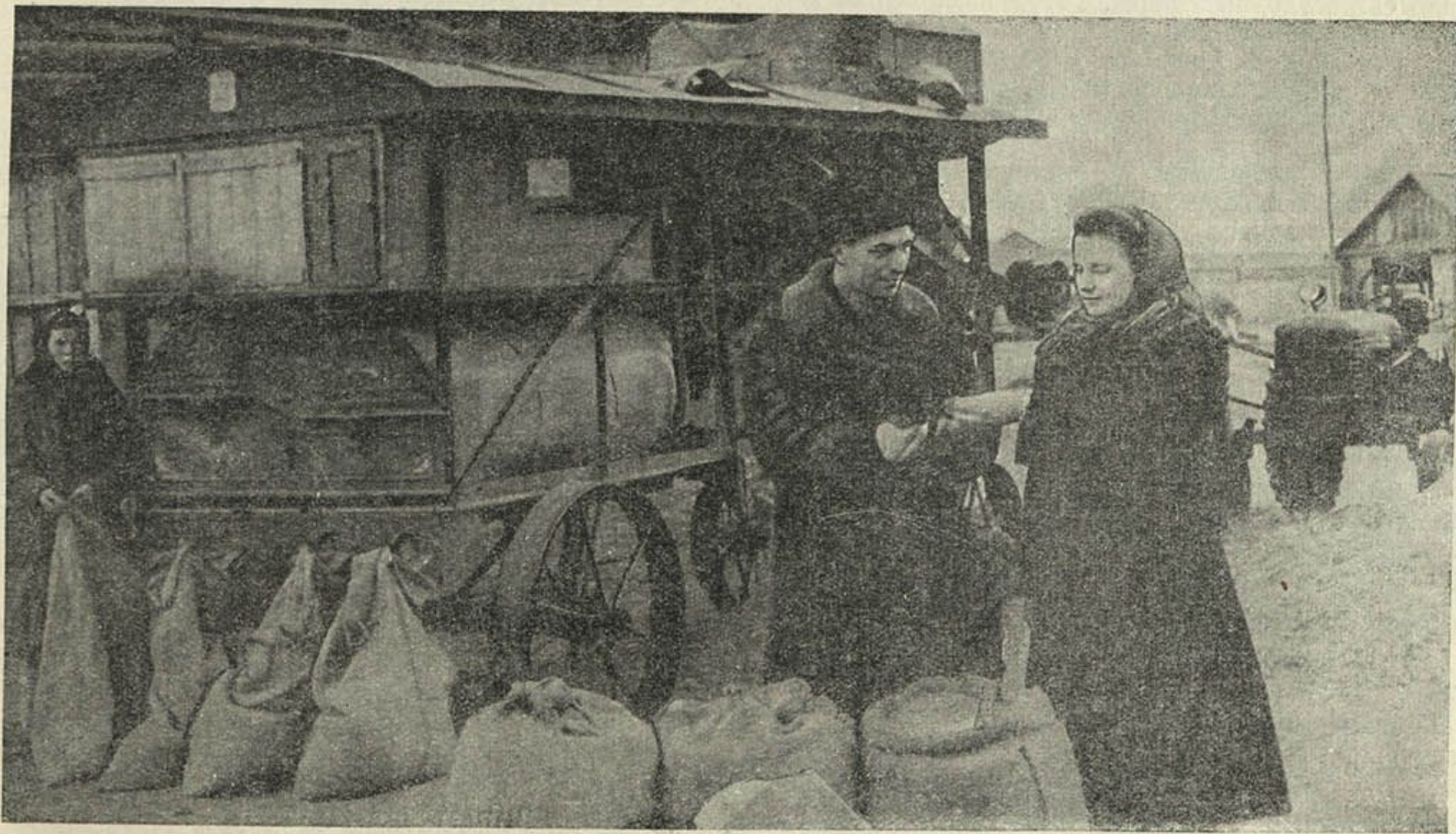
Многа значыць і спецвопратка работнікаў фермы. Праўленне разам з зоатэхнікам паклапаціліся аб сваіх даярках і свінарках. Для іх купілі гумавыя боты і халаты.

Зараз праводзіцца агразоатэхнічная вучоба, якую ахоплена 21 работнік жывёлагадоўлі. Заняткі адбываюцца рэгулярна раз на тыдзень па пятніцах у прамежку рабочага дня.

У далейшым намерілі ўстанавіць у кароўніку аўтапаілку на 80 галоў, механізаваць усе работы ў жывёлагадоўчых будынках.

Няма сумнення ў тым, што калгаснікі будуць сумленна выконваць рашэнне партыі і ўрада, дабівацца высокай прадукцыйнасці і росту жывёлагадоўлі.

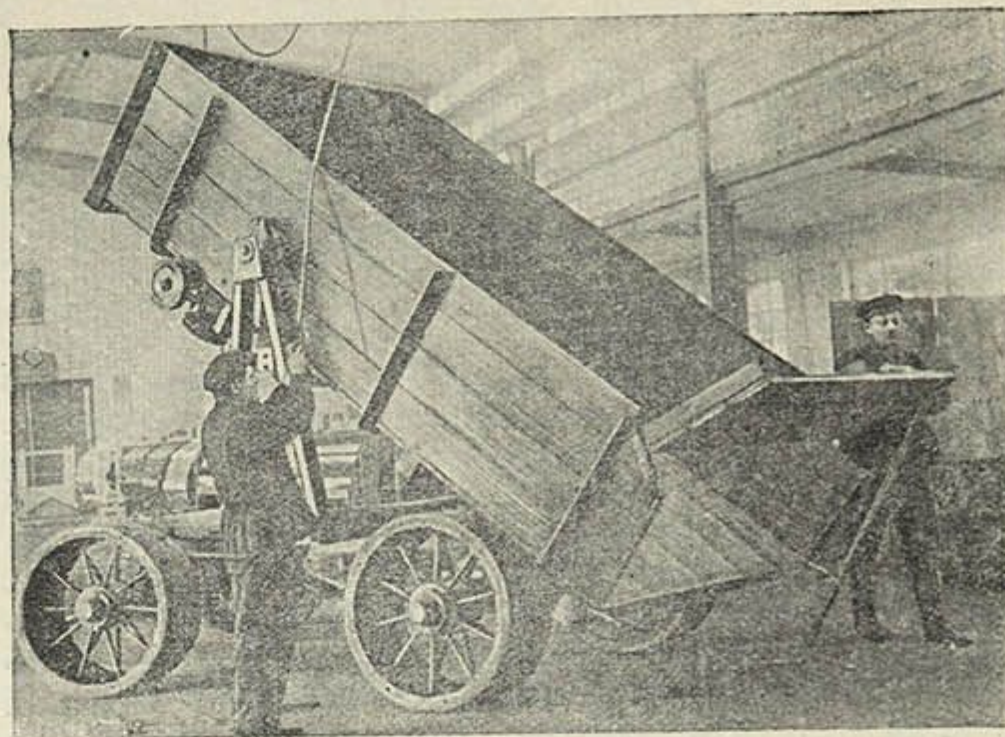
А. ПЯТРОВА.

У калгасе «Свабода» Рагачоўскага раёна ўсё шырэй разгортваецца падрыхтоўка да веснавой сяўбы. У гэтым актыўна дапамагае калгаснікам аграном Валянціна Мінаўна Дзегцярова.

На здымку: старшыня арцелі В. В. Старавойтаў і аграном Дзегцярова аглядаюць ачышчанае насенне.

Фото Л. Эйдзіна.

Калектыў Лідскага завода сельскагаспадарчага машынабудавання выпусціў першую трактарную цяжку-самазвал канструкцыі Інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі Акадэміі навук БССР.

На здымку: устаноўка кузава самазвала.

Фото М. Рэбі.
(Фотахроніка БелТА).

НОВЫЯ МАШЫНЫ

Прафесар М. МАЦЭПУРА,
правадзейны член Акадэміі навук БССР.

ІНСТЫТУТ механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі Акадэміі навук БССР распрацаваў некаторыя новыя машыны для механізацыі працёмкіх працэсаў на жывёлагадоўчых фермах.

Сярод новых машын — кормпрыгатавальны камбайн для свінагадоўчых ферм. Гэтая кампактная машына займае плошчу ў 3,5 кв. метра. Яна замяняе сем асобных машын і прылад: корнерэзку, запарнік, бульбамялку, бак для награвання вады, дазатар і змясіцель кармоў. Камбайн забяспечвае поўную механізацыю ўсіх працэсаў падрыхтоўкі корму з бульбы, карняплодаў, молатых канцэнтратаў, сенай мукі і вадкіх дадаткаў. Яго прадукцыйнасць на мыйцы і рэзцы карняплодаў — да 1.200 кг у гадзіну, на прыгатаванні кормасумесяў з запарнай бульбы і канцэнтраваных кармоў — да 1.500 кг у гадзіну, на асалоджванні молатых збожжавых прадуктаў — больш 1 600 кг у гадзіну.

Камбайн лёгка абслугоўваецца адным чалавекам. Механізмы прыводзяцца ў дзеянне ад электрарухавіка магутнасцю ў 2,5 квт., які ў неэлектрыфікаваных гаспадарках можа быць заменены бензінавым маторам маркі ОДВ-6.

У 1952—53 гг. камбайн прайшоў дзяржаўныя іспыты і цяпер прыняты ў вытворчасць.

У кармавым балансе многіх раёнаў нашай краіны вялікае значэнне набывае механізацыя апрацоўкі гуменых кармоў.

Спосабы рэзкі і запарвання саломы, якія дагэтуль ужываюцца, не заўсёды эфектыўны, бо не дазваля-

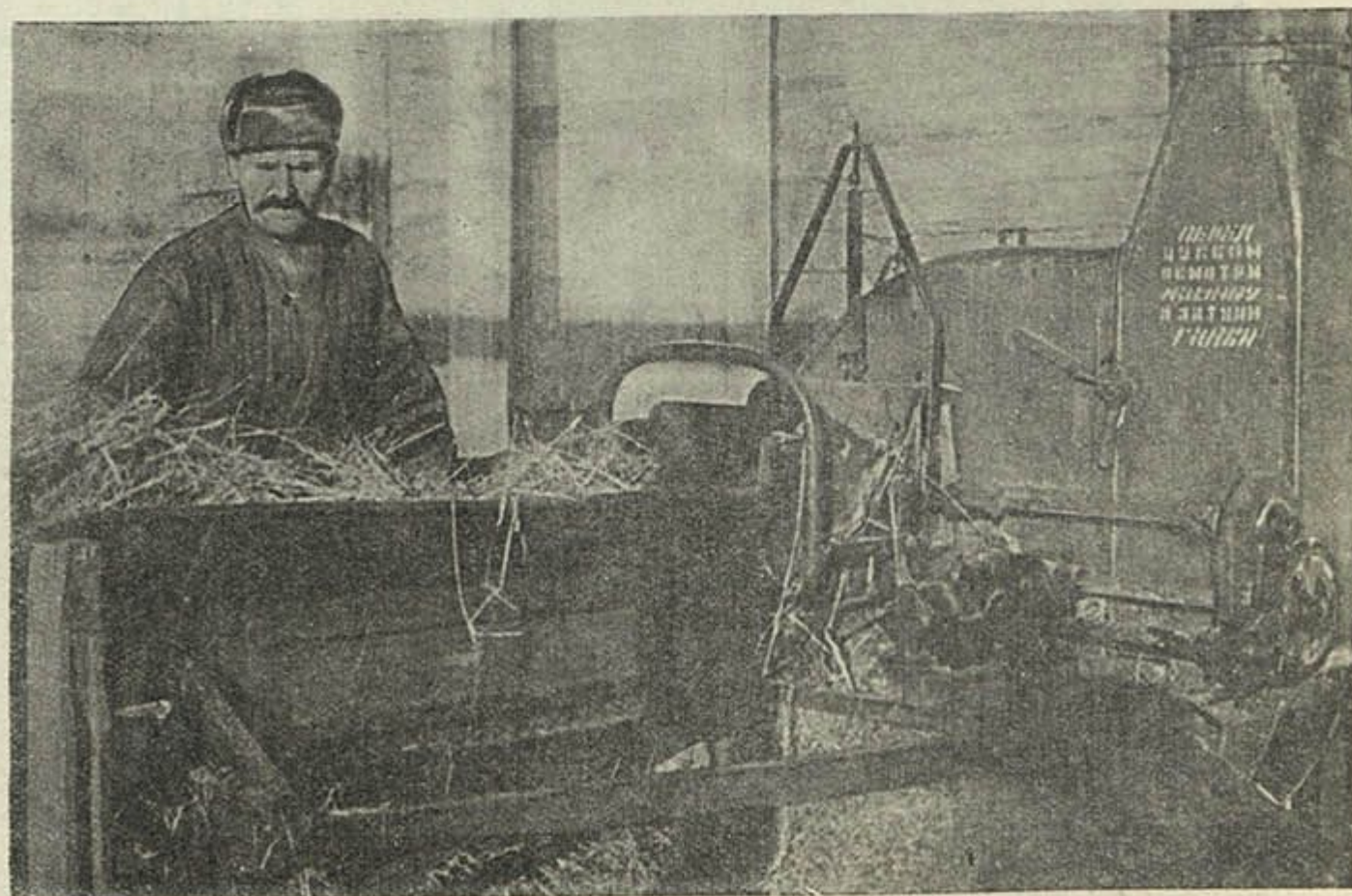
юць рэалізаваць велізарныя спажывныя рэзервы саломы. Пасля звычайнага запарвання саломы лепш паядаецца жывёлай, але пажыўнасць яе застаецца нізкай. Тым часам вядомы многія хімічныя і біялагічныя спосабы апрацоўкі саломы і іншых грубых прадуктаў раслінаводства, з дапамогай якіх можна атрымаць высокапажыўны корм, багаты цукрам, бялкамі і тлушчам. Складанасць і працёмкасць гэтых спосабаў — галоўная перашкода для ўкаранення іх у вытворчасць.

Найбольш эфектыўным і даступным трэба лічыць спосаб ацукроўвання грубых кармоў з дапамогай гідролізу ў слабым (0,4—0,5%) раствору сальнай кіслаты па метаду, прапанаванаму супрацоўнікам АН БССР А. Скрыганам, з далейшым дражджаваннем ацукранага прадукта для ўзбагачэння яго бялкамі, тлушчам і вітамінамі.

Інстытут распрацаваў такую механізаваную гідролізную ўстаноўку і дражджавальную прыладу. Гідролізная ўстаноўка, пабудаваная і правяраная ў рабоце на жывёлагадоўчай ферме калгаса «Перамога» (Лагойскі раён Мінскай вобласці), прызначаецца для апрацоўкі саломы, мякіны, асаковага сена і галінкавага корму. Яна складаецца з саломарэзкі РС-6, якая здрабняе прадукт і падае яго ў бункер, устаноўлены над гідролізнымі чанамі; двух драўляных чанаў для гідролізу ёмкасцю па 1,5 куб. метра, якія для разгрузкі паварочваюцца на цапфах з дапамогай лябёдка; скрыні для прыёму гідралізаванай масы з чанаў, на дне якой знаходзіцца ланцужна-планчатый транспарцёр для выгрузкі прадукта ў транспартныя цялежкі; нескладанай прылады для аўтаматычнай падачы і дазіроўкі кіслаты ў працэсе запаўнення чанаў вадой.

Усе часткі гідролізнай устаноўкі, за выключэннем саломарэзкі, змяшчаюцца ў кормакухні на плошчы 12 кв. метраў. Крыніцай пары, неабходнай для працэса гідролізу, можа служыць любы кацёл.

У калгасе «Перамога» гідролізная ўстаноўка вы-

Саломасіласарэзка № РС-6.

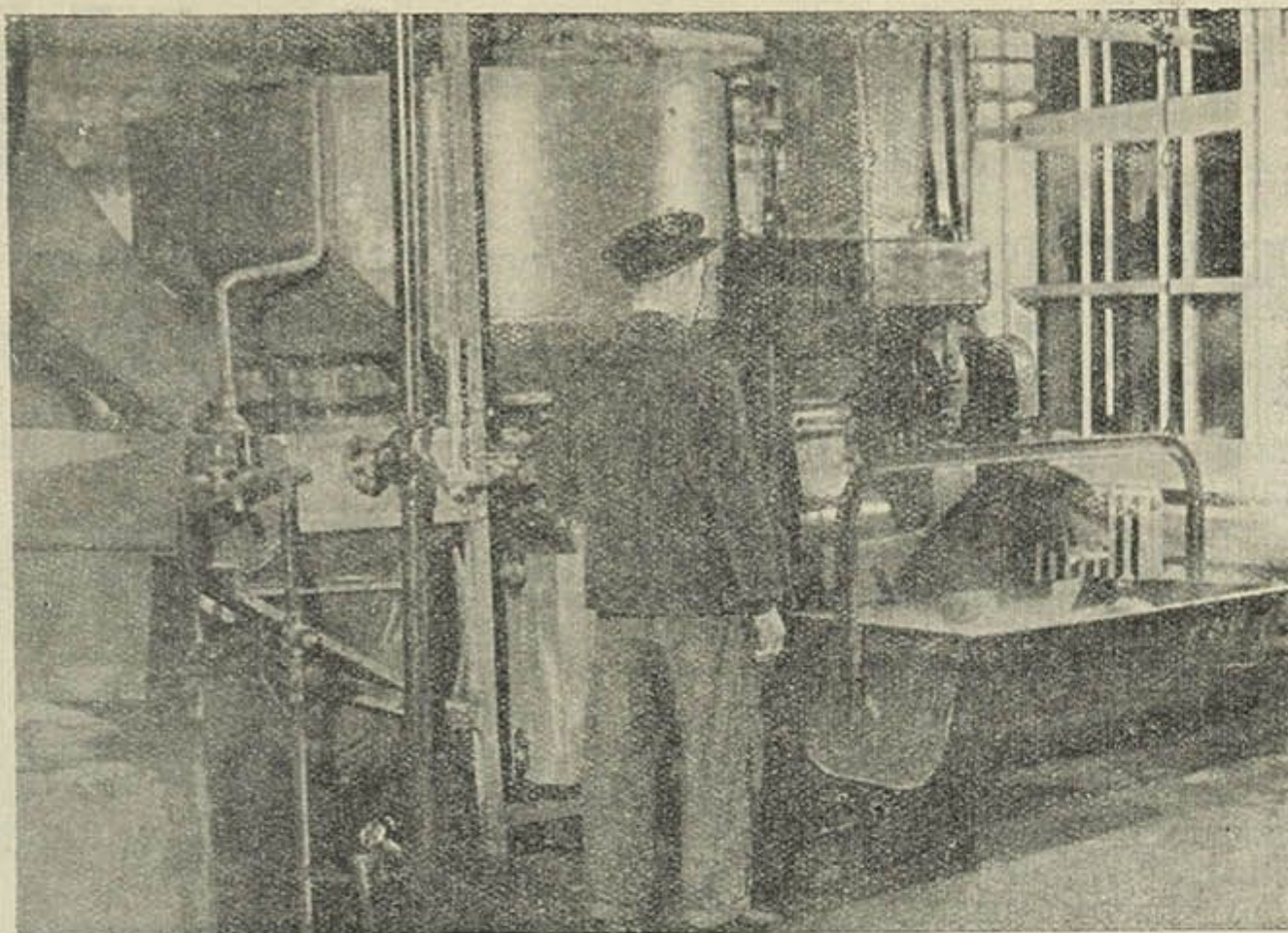
Фото І. Вайнеровіча.

ТРАКТАРЫСТКА

Раман САБАЛЕНКА.

Трактар сцэле боразны ў даліне.
— Добры дзень! — кажу я аратаю.
А з кабіны глянула дзяўчына.
Я пазнаў яе —
Ды гэта-ж тая,
Што нядаўна ў клубе адбівала
Дробную чачотку пад гармонік;
Гэта-ж тая,
Для якое ў працы мала
Дня вясновага на палявым загоне.
— Добры дзень! —
Я наўздагон крычу,
А яна маўчыць, нібы не чуе.
— Каб спаліла ты ў маторы,
Дзеўчына, свячу, —
Вось чаго цяпер табе хачу я.

Мы ідзем пры месячным святле,
Гаварыць са мной яна ахвоча.
Я-ж маўчком вяду яе далей
Па шырокіх сцэжках зорнай ночы.
Мне карцела шмат чаго сказаць,
Але я маўчаў, як недарэка, —
Часам-жа бывае з чалавекам,
Што язык свой цяжка развязаць.

На здымках (уверсе): кормапрыгатавальны камбайн канструктараў В. В. Мусорына і К. Е. Бачурына.

Унізе — гідролізная ўстаноўка.

Фото І. Вайнеровіча.

карыстоўвае адпрацаваную пару ад лакамабіля. Выпрабаванні ўстаноўкі паказалі, што на ёй можна апрацоўваць па 150—170 кг саломы ў гадзіну, што дазваляе за 10-гадзінны рабочы дзень задаволіць гідралізаваным кормам ферму, якая мае 300 галоў буйнай рагатай жывёлы. На 100 кг саломы выдаткоўваецца 1,5—2 кг 4-процантнай салянай кіслаты. У выніку гідролізу з саломы выдзяляецца да 6 прсцантаў свабодных цукраў і, акрамя таго, надломваюцца хімічныя сувязі ўнутры прадукта, што палятчае пераварванне яго ў страўніку жывёлы і ва многа раз павышае пажыўнасць.

Кіслотнасць корму пасля гідролізу не перавышае 0,1—0,15 процанта і, як паказалі доследы, з'яўляецца бяшкоднай. Жывёла з вялікай ахвотай паядае па 12 і больш кілаграмаў гідралізаванай масы.

Пры адсутнасці салянай кіслаты можна на ўказанай устаноўцы драбніць і запарваць салому. Устаноўка выключае ручныя работы па перагрузцы саломы і ў параўнанні са звычайнай запаркай у скрынях дазваляе ў 2—3 разы зменшыць затрату працы.

Шырокае ўкараненне механізаваных гідролізных устаноў дазволіць значна павысіць эфектыўнасць скармлівання грубых кармоў.

Поўная механізацыя кормапрыгатавання патрабуе тэхналагічнай увязкі новых машын паміж сабой і дапаможнымі механізмамі. Таму наспела неабходнасць распрацаваць праект тыповай механізаванай кормакухні. У якасці варыянта можа быць рэкамендавана кормакухня, распрацаваная Інстытутам і пабудаваная ў калгасе «Перамога». Яе абслугоўвае двое рабочых. Яна забяспечвае прыгатаванне корму для змешанай фермы, якая мае 100—150 свінаматак з прыплодам і 300—400 галоў буйнай рагатай жывёлы. Агульная плошча кормакухні складае 112 кв. метраў. У ёй тры аддзяленні: у першым мелюцца збожжавыя кармы і рыхтуецца сенная мука, у другім — перамешваюцца і апрацоўваюцца грубыя кармы і корнеклубнеплоды, у трэцім знаходзяцца паратваральнікі. Зверху да кормакухні прымыкае па-

вёць, дзе ўстаноўлена саломарэзка. Абсталяванне кормакухні складаецца з малатковага млына ДКМ-1,2 або МДУ-0,4, кормапрыгатавальнага камбайна і гідролізнай устаноўкі, элеватора для падачы корнеклубнеплодаў з поўпадвальных сховішчаў, прыстасаванняў (норы і шнека) для перамяшчэння збожжа з прыёмнага бункера ў млын і молатых прадуктаў у бункеры, якія знаходзяцца над дазатарам.

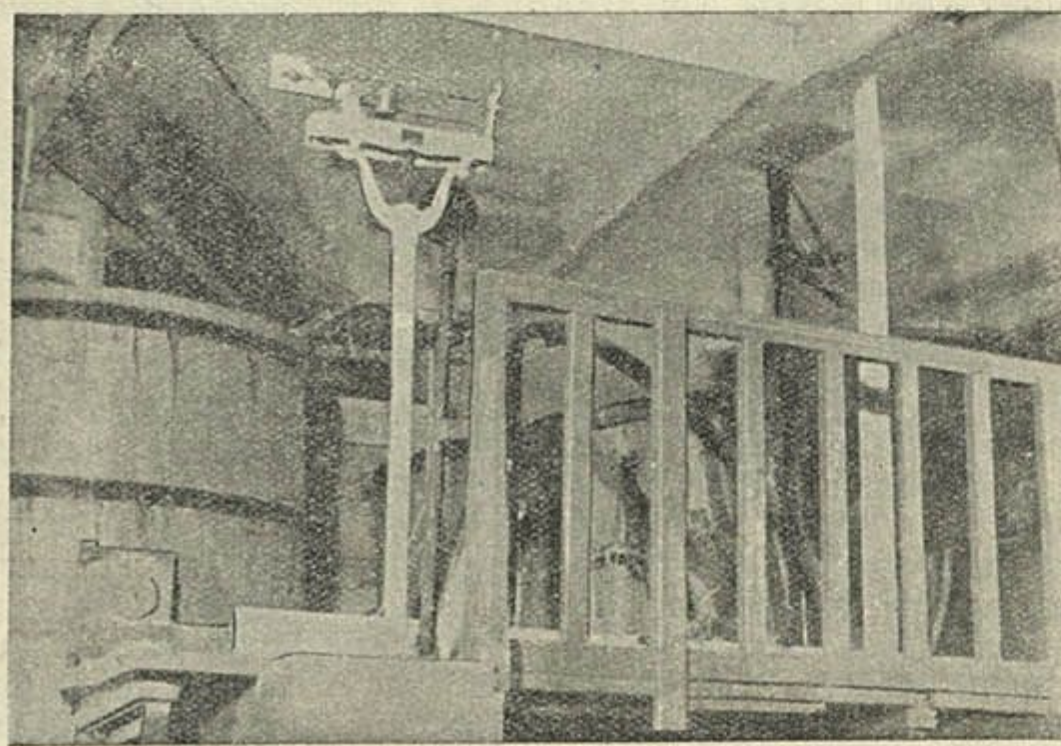
Збожжа, камбікармы, карняплоды, бульба загружаюцца ў бункеры зверху праз спецыяльныя латкі з крышкамі.

Гатовы корм паступае на транспартныя цялежкі, якія адвозяцца ў памяшканні для жывёлы. Рабочыя толькі ўключаюць механізмы і назіраюць за іх работай. З ручных працэсаў застаецца толькі падача саломы ў саломарэзку.

Поўная механізацыя прыгатавання корму дазваляе замяніць значную колькасць машын, тэхналагічна не ўвязаных паміж сабой.

На жывёлагадоўчых фермах вельмі працаёмкім працэсам з'яўляецца перавозка кармоў, малочных прадуктаў і гною.

Інстытутам распрацавана пытанне механізацыі ўнутрыфермскага транспарту шляхам дапасавання цялежкі тралейнага тыпу. Выпрабаванне гэтай цялежкі дало добрыя вынікі.

У НАГУ З МАЛАДЫМІ

ВОСЕНЬ падышла неак не-прыкметна. Стаялі прыгожыя сонечныя дні, у палісадніках адвіталі астры, а ўжо ў па-асен-няму пасуровеўшым небе паплыло павуцінне «бабінага лета». Каштаны, што выстраіліся на вуліцы Сталіна ў Гомелі, знізу адразу пазалаціліся, і ад гэтага, здавалася, вуліца пасвятлела, зрабілася шырэйшай. Збіраючыся на працу, Соф'я Нікіфараўна (яна прывыкла ўставаць рана) глянула праз акно і міжвольна здзівілася, што вось зноў прышла восень, трыццаць чацвертая восень яе працы ў больніцы.

У дзверы пастукалі. Зайшоў лістаносец, якога Соф'я Нікіфараўна раней неак не заўважала. Хітра ўсміхаючыся, ён даставаў з туга напакаванай сумкі пісьмы:

— Дазвольце далучыцца да выказванняў у гэтых пісьмах, — сказаў ён і паціснуў далонь старога фельчара.

Жанчына не запыталася, адкуль ён ведае, што тут напісана. Яна і сама здагадалася, што ў пісьмах былі віншаванні сяброў.

Соф'ю Нікіфараўну паклікалі да тэлефона. Званіла былая загадчыца другой Гомельскай чыгуначнай больніцы Алейнікава Галіна Паўлаўна. З ёю Лосева працавала перад вайной.

— Дарагая Соф'я Нікіфараўна, — пачуўся ў трубцы голас урача. — Учора даведлася, што ты ўзнагароджана ордэнам Леніна. І — павер, Сонечка, — не вытрымала, пачала ноччу званіць усім нашым калегам...

Лосева ўсміхнулася, уяўляючы энергічную Галіну Паўлаўну. Тая сапраўды магла ноччу ад радасці не даць людзям спакойна адпачываць. Яшчэ было смешна ад таго, што Алейнікава назвала яе паранейшаму Сонечкай (у фельчара серабрыліся сівзной валасы: ёй ішоў ужо шосты дзесятак).

— Ubачыла ў газеце тваё прозвішча, і перад вачыма ўсплылі малюнкi эвакуацыі нашай больніцы, — працягвала Алейнікава. — Памятаеш 15 жніўня 1941 года?..

У трубцы зашалацела. Нехта іх раз'яднаў.

Ці памятае яна 15 жніўня?

Тады бомбы рваліся каля правага і левага крыла будынка. Запомніўся невядома адкуль ляцеўшы кавалак рэйкі, які, быццам брытвай, зрэзаў верхавінкі маладога каштана насупраць акна палаты, дзе дзяжурыла Лосева. Хворых было не так многа. У большасці сваёй — пацярпеўшыя ад бясконцых бамбёжак рабочыя-чы-

гуначнікі і жыхары горада. У палаце, у якой дзяжурыла Соф'я Нікіфараўна, другі тыдзень ляжала маўклівая дзяўчына з нагой, узятая ў шыны. Сёння якраз нагу хвора перабінтавалі, патрэбен

С. Н. ЛОСЕВА

быў спакой, але і гэты дзень не абыйшоўся без паветранай трывогі...

Фельчару запомніўся збылелы твар дзяўчыны, пакусаныя да крыві вусны, калі, апіраючыся на плечы Соф'і Нікіфараўны і санітара Федзі Фралова, яна выходзіла з больніцы. Дым заслаў далягляд. Дзесьці каля ракі, там, дзе знаходзіўся любімы гамяльчанамі парк адпачынку, аглушальна стралялі зеніткі. Дзяўчына раптам адпінхнула рукамі спалоханую Соф'ю Нікіфараўну, Федзію і, моршчычыся ад болю, пакульгала ў той бок, дзе быў ваенкамат.

...Успамінаюцца яшчэ малюнкi роднага Гомеля, калі яны вярнуліся з эвакуацыі. Страшныя правалы акон, кучы бітай цэглы, кавалкі атынкаўкі. Памяшканне больніцы цудам уцалела. Жанчына стаяла каля акна, у раме якога не было ніводнай шыбіны, і глядзела на вуліцу. Раптам яна захвалявалася. Здавалася, нехта шаптаў: «Глядзі, Соф'я Нікіфараўна, жыццё не спыняецца ні на хвіліну. Жыццё ідзе...» Каштан, верхавіну якога ў першыя дні вайны ссек кавалак рэйкі, цягнуў свае галіны да сонца. Праўда, рос цяпер ён не ўгору, а ў бакі. Фельчар міжвольна задумалася... Трэ-

ба было ачышчаць больнічны двор, высаджваць кусты, кветкі.

— Хіба будзем чакаць, пакуль нехта прыдзе наводзіць парад? — звярталася яна да медсяцёр і фельчараў. — Я прапаную з сённяшняга дня пасля работы адводзіць па некалькі гадзін на ўборку двара.

Маладыя практыканткі здзівіліся, адкуль столькі сіл у гэтай жанчыне. Не было з чаго піць чай — яна знайшла ў суседнім складзе некалькі скрынак з банкамі з-пад кансерваў. Не было на чым ляжаць — яна арганізавала брыгаду з маладзейшых, якая збірала на пажарышчах абпаленыя ложка. Нічога, што фарба аблупілася ад агню. Важна тое, што цяпер будзе на што пакласці хворых.

...Хворыя, — Соф'я Нікіфараўна пяшчотна ўсміхнулася. Іх прывозілі бездапаможных, часам нават непрытомных, а выходзілі яны з больніцы з падзякай у вачах. Прыбывалі новыя людзі — з'яўляліся новыя клопаты. Але старыя кліенты напаміналі аб сабе ў шматлікіх пісьмах. Гэтыя пісьмы з'яўляліся часам нават на старонках газеты «Труд». Значыць, не дарэмна прасіджвала яна ночамі.

...Лосева яшчэ раз перачытала лісты, апрагнулася і выйшла з дому. Да памяшкання больніцы, дзе яна працавала, ісці было недалёка. Каштаны цяпер разрасліся. Не верылася, што перад вайной яны выглядалі кволымі дрэўцамі.

— Соф'я Нікіфараўна, — сустраў яе ўрач Баліцкі. — У шостай палаце хворы Табанько зноў нікога не слухае. Падышли-б да яго.

Лосева кінула галавой.

Хворы Табанько, у якога лячылі экзему, грубіў сарамлівым практыканткам, не хацеў браць лякарствы з іх рук. Але ён адразу ажывіўся, калі да яго прысела Соф'я Нікіфараўна.

— Усё будзе ў парадку, — аглядзеўшы ногі хворага, супакоіла фельчар.

Хворы ўдзячліва кінуў галавой.

...Пасля работы Соф'ю Нікіфараўну чакалі новыя справы. Трэба было ісці на паседжанне камісіі «Соцстраха», прагледзець заметкі ў насценгазету «Медработник».

Вечарам яна адкрывае падручнік гісторыі Комуністычнай партыі, уважліва ўчытваецца і запісвае свае думкі ў сшытак: у жыцці нельга спазняцца. Трэба ісці ў нагу з маладымі.

М. ДАНИЛЕНКА.

У ЦЭХАХ фабрыкі як быццам нічога не змянілася. У закройным усё так-жа стаялі сталы для раскладкі тэкстылю, паранейшаму былі ўстаноўлены пілы, ляжалі лекалы, выстраіліся ў рад нарыхтоўчыя станкі, штампы. Новага абсталявання не прыбавілася, і калектыў абутнікаў не стаў большы.

Але ўважлівае вока адразу прыкмеціла-б новае ў рабоце фабрыкі. Гэта новае было ў культуры вытворчасці — строгі парадак у цэхах, ля кожнага рабочага месца. Але галоўнае — з дня на дзень расла крывая выканання плана, дасягаючы лічбы 100 : фабрыка працавала рытмічна, у дакладнай адпаведнасці з графікам.

Ля дошкі паказчыкаў збіраліся майстры, рабочыя вядучыя аперацый. І ўсе адчувалі, што пачынаецца пералом.

Гэта было ў сакавіку мінулага года...

Гродзенская абутковая фабрыка № 1 не спраўлялася з выкананнем вытворчай праграмы, шмат выпускала бракаванага абутку, несла вялікія страты ад рэкламацый. Бічом прадпрыемства былі прастоі з-за нерытмічнай работы цэхаў, асабліва клеевага, штампавачнага і закройнага. Шмат абутку пераводзілася ў нізкія гатункі з прычыны то дрэннай перацяжкі, прышыўкі ранта, то скрыўлення задняга знадворнага рэменя.

Зараз ніхто не скажа дакладна, калі настаў пералом у рабоце фабрыкі. Пачалося гэта ў дні, калі працоўныя вывучалі рашэнні XIX з'езда Комуністычнай партыі.

Кожны рабочы павінен у дасканаласці авалодаць тэхналогіяй вытворчасці — такое было рашэнне партыйнага сходу.

Пачалі з масавай вучобы. У школах перадавікоў, гуртках па тэхнімуму каля 400 рабочых павышалі сваю кваліфікацыю, знаёміліся з вопытам лепшых абутнікаў краіны.

Калектыў як-бы наакупіў сілы, каб выканаць, а потым і перавыканаць праграму, каб палепшыць якасць.

Сход, на якім падводзіліся вынікі першага квартала 1953 года, праходзіў асабліва бурна. Рабочыя гораха гаварылі аб недахопах і перашкодах. Выступалі нават самыя сарамлівыя.

Нясловаахвотлівая Рая Лазавік — лепшая загатоўшчыца — сказала:

— Аднойчы я была на комсамольскім гарадскім актыве і мне сорамна стала за сваю фабрыку. Ніхто яе не пахваліў, а ўсе лаялі, называлі адстаючай. Працую я тут з 1949 г. Сама выконваю нормы, стараюся здаваць крой толькі першым гатункам, а нехта псуе маю работу.

Апошнія словы гучэлі гнеўна. Ніколі рабочыя не бачылі Раю такой узбуджанай.

— Наўмысна псуюць? — пачуўся нейчы голас з радыё.

— Наўмысна ці не, а з майго першагатунковага крою шыюць чаравікі трэцім гатункам. Чаму? Чаму зацяжчыкі, штампоўшчыкі дапускаюць брак?

Тут загаварылі ўсе, каго закрунула Рая. Паднімаліся загатоўшчыкі, кантралёры, майстры. Перада-

У ГРОДЗЕНСКІХ АБУТНІКАЎ

вік працы штампавачнага цэха Антаніна Крыніцына згадзілася з абурэннем закройшчыцы.

— Правільна крыўдуе Лазавік на нас. Але не заўсёды ад рабочага залежыць якасць прадукцыі. Скажу пра свой цэх. Мы працуем на гуме. Па-

ступіла нядаўна вялікая партыя сыравіны — адзін ліст таўсцей, другі танчэй, на лістах розныя рысункі. Прыходзілася лісты падганяць пад норму. А хіба наша лабараторыя не магла праверыць усю сыравіну да здачы ў цэх?

Сход прыняў важнае рашэнне. Уся сыравіна, асабліва верхні і ніжні тавар, павінна правярацца ў лабараторыі. Не радзей аднаго разу на тыдзень работнікі лабараторыі павінны правяраць правільнасць тэхналогіі ў вытворчых цэхах, складаць тэхналагічныя карты для кожнага працэса і вывучаць іх з усімі рабочымі. Дырэкцыя абавязалася забяспечыць кожнага майстра, кантралёра, рабочых вядучых аперацый кантрольна-вымяральнымі прыладамі.

У Маладзечна адкрыўся новы магазін тканін, гатовага адзення, абутку, трыкатажу і іншых прамтавараў.
На здымку: у аддзеле гатовага адзення. Тэлеграфістка Галіна Скабіна (у цэнтры) купляе шаўковую сукенку.

Фото Н. Белабровіка (Фотахроніка БелТА)

І вось прышло тое новае, што цяпер так прыкметна на фабрыцы — павысілася колькасць, палепшылася якасць прадукцыі.

Партыйная арганізацыя здолела згуртаваць калектыў. Яе верным памочнікам аказаўся жонсовет фабрыкі (старшыня Ніна Цімашок). На сваіх паседжаннях і сходах жанчын ён абмяркоўваў пытанні павышэння культуры вытворчасці, палепшання якасці, вучобы жанчын, соцыялістычнага спаборніцтва.

Закройшчыкі, загатоўшчыкі, зацяжчыкі, штампоўшчыкі — словам усе рабочыя вядучыя прафесій думаюць аб адным: даць прадукцыю выдатнай якасці. 713 рабочых запісалі гэта ў сваіх абавязацельствах. Цэх спаборнічае з цэхам, брыгада з брыгадай, змена са зменай. 27 брыгад змагаюцца за званне «брыгады выдатнай якасці». Фабрыка ў цэлым спаборнічае з Лідскім і Віцебскім абутковымі прадпрыемствамі.

Лозунгі і плакаты ў цэхах заклікаюць: «Абавязак рабочага даць абутак выдатнай якасці», «Працаваць без браку».

Па цэхах кожны дзень падводзяцца вынікі рабо-

ты. Радзёвузел фабрыкі абвешчае аб дасягненнях брыгад, змен, лепшых рабочых.

За кошт эканоміі сыравіны, росту прадукцыйнасці працы быў зніжан сабекошт больш чым на два з паловай мільёны рублёў. Разам з ростам прадукцыі вырасла і сярэдняя зароботная плата рабочых у параўнанні з 1952 годам на 150 рублёў.

Калі вам, чытач, давядзецца быць у Гродна, то на цэнтральнай вуліцы вы ўбачыце прыгожа аформленую Дошку гонару. Сярод лепшых людзей вобласці — рабочых, калгаснікаў, чыгуначнікаў — ёсць два групавыя здымкі «брыгады выдатнай якасці» абутковай фабрыкі № 1. Сярод іх — брыгада штампавальнікаў Антаніны Крыніцкай, якой загадам міністра прамысловых тавараў шырокага спажывання СССР прысуджана гэтак пачэснае званне.

Імя Крыніцкай вядома кожнаму рабочаму фабрыкі, а цяпер і ўсім працоўным вобласці. Пяцігадовы план яна выканалася за два гады і дзевяць месяцаў. З сёканомленай ёю сыравіны фабрыка выпусціла 21 тысяч пар падэшваў. Брыгада знізіла сабекошт на сваіх аперацыях на 115 605 рублёў.

Сама брыгадзір тры разы атрымала падзяку ад дырэктарыі фабрыкі за выдатную работу. На асабовым рахунку Антаніны Давыдаўны 5600 пар камплектаў крою, выпушчаных з сёканомленай сыравіны.

На Дошцы гонару — партрэт маладой, мілавіднай дзяўчыны Раісы Лазавік — брыгадзіра закройшчыкаў. Той Раісы, якая з горыччу гаварыла пра адстаўанне фабрыкі. Яна паранейшаму ідзе ў шарэнзе перадавікоў, заваёўваючы славу свайму прадпрыемству.

За два гады і дзевяць месяцаў яна выканалася пяць гадавых норм. Толькі за дзевяць месяцаў мінулага года ёю сёканомлена 6195 квадратных дэцыметраў

скуры, з якой выпушчана дадаткова 610 пар абутку. Рая атрымала званне «выдатніка прафесіі». Працавітая дзяўчына прышла на фабрыку з сямігадовай адукацыяй. Зараз яна канчае 10 клас школы рабочай моладзі.

Сярод перадавікоў вобласці красуецца партрэт Тацяны Каваль — брыгадзіра закройнага цэха. Яна працуе, апярэджваючы час. За два гады і дзевяць месяцаў яе брыгада закончыла пяць з паловай гадавых норм. З сёканомленага матэрыялу выкраена больш васьмі тысяч пар падкладак для абутку. На сваёй аперацыі члены брыгады знізілі сабекошт на 41 486 рублёў. Сама Тацяна Каваль выканалася амаль чатыры гадавыя нормы менш як за два гады.

На абутковай фабрыцы за апошні год вырасла шмат таленавітых перадавікоў вытворчасці. Можна назваць брыгадзіра загатоўшчыкаў Ірэну Віснёўскую, якая за 11 месяцаў выканалася план на 170,9 проц. пры высокай гатунковасці.

Датэрмінова выканалі пяцігадовыя планы Ірына Сікора, Яніна Стасюлевіч.

Лабараторыя фабрыкі стала сапраўдным творчым цэнтрам калектыва. Тут распрацоўваюцца новыя мадэлі, удасканальваюцца старыя. Адсюль паходзіць усё новае, рацыянальнае.

Начальнік лабараторыі інжынер Тамара Гурсанава і тэхнолаг т. Каляда смела эксперыментуюць, прыслухоўваюцца да голасу наватараў.

Памятаючы ўказанне партыі і ўрада аб палепшанні якасці абутку, работнікі лабараторыі распрацавалі 19 новых мадэлей мужчынскага і жаночага вясенне-летняга абутку.

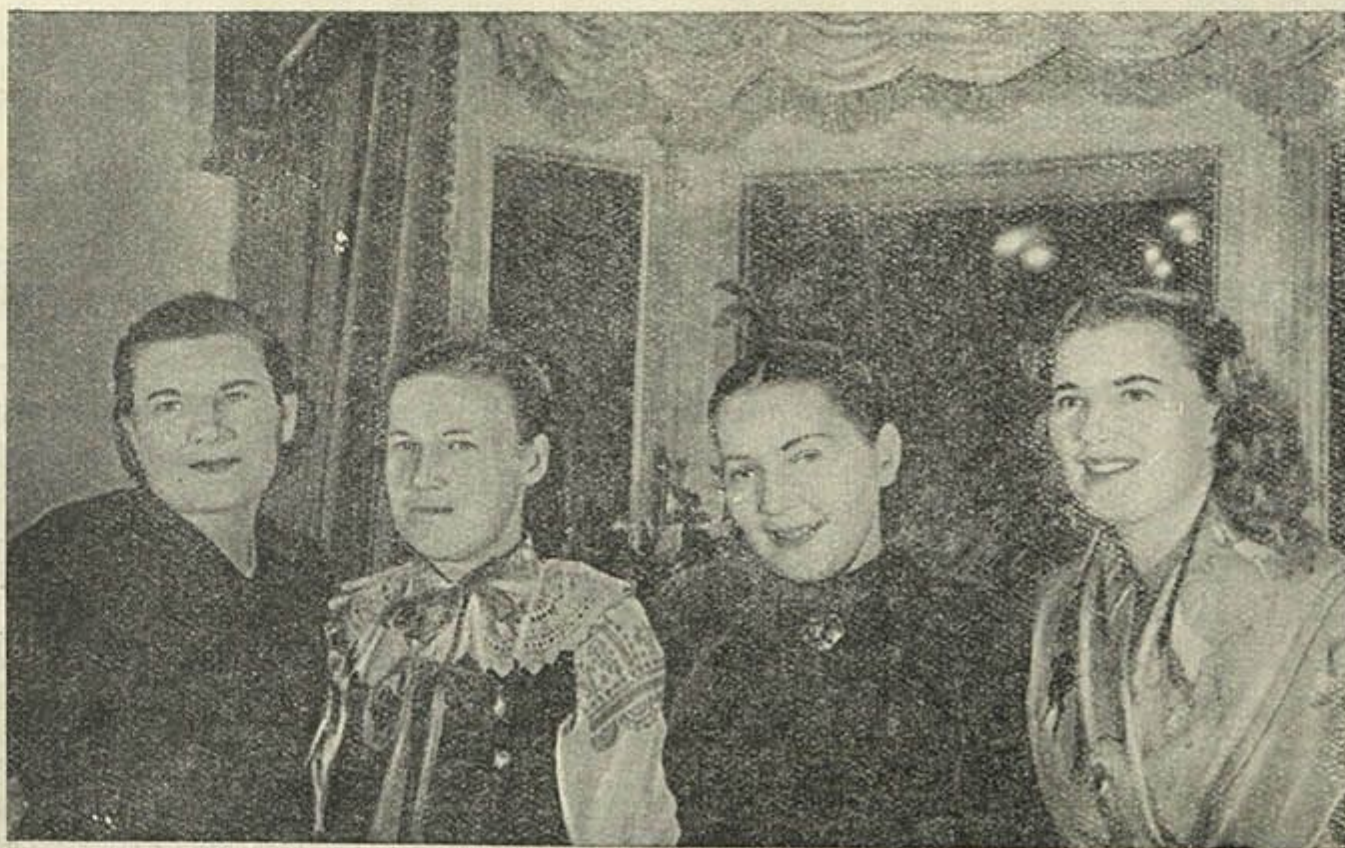
Калектыв Гродзенскай абутковай фабрыкі № 1 заваёўвае сабе славу перадавога прадпрыемства рэспублікі.

Н. СЯРГЕЕВА.

ГОЛАС СЯБРОЎ

«Мы пазнаёміліся з метадам савецкага інжынера Кавалёва, з новымі метадамі працы савецкіх наватараў Расійскага, Ніны Назарвай і інш.

Перадавыя метады гэтых людзей далі нам уяўленне аб тым, якімі творчымі сіламі валодаюць савецкія людзі. Яны далі нам уяўленне аб перавагах савецкага ладу»...

Нядаўна ў Мінску пабывала дэлегацыя Таварыства польска-савецкай дружбы.

На здымку: група дэлегатаў Польскай рэспублікі. Злева направа: настаўніца Стэфанія Цупрынова, сялянка Агнешка Маеўска, журналісты Мар'я Валадарска і Аліцыя Сольска.

Фото П. Наватарова
(Фотахроніка БелТА).

Унікаючы ў сэнс гэтых слоў героя працы Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі Хорста Рэдскне-ра, міжвольна з задавальненнем усведамляеш, што кануў у вечнасць той час, калі заганіца везла ад нас толькі пяньку ды сала. Вялікую мудрасць чэрпаюць у нас зараз народы ўсяго свету: мудрасць мірнай стваральнай працы ва ўсёй яе велічы.

Аб гэтым яскравей за ўсё гаворыць прыезд да нас шматлікіх дэлегацый замежных сяброў з мэтай паглядзець на нашы дасягненні, павучыцца, пераняць вопыт.

Яны наведваюць буйнейшыя гарады нашай краіны — Маскву, Ленінград, Горкі, Сталінград, знаёмяцца з жыццём братніх сацыялістычных рэспублік.

Многія замежныя дэлегацыі прыязджаюць і ў Мінск па запрашэнню профсаюзных арганізацый і Беларускага таварыства культурных сувязей з заганіцай.

Аб тым, якое ўражанне пакідае на замежных гасцей беларуская сталіца і ўся наогул сацыялістычная рэчаіснасць нашай рэспублікі, найлепш сведчаць іх пісьмы і выказванні.

«Кантраст паміж сучасным і дараэвалюцыйным Мінскам здзіўляю-

чы. Дарэволюцыйны Мінск — гэта нагромаджэнне жабрацкіх халуп. Цяпер-жа, я з тым большым задавальненнем паўтараю гэта, беларуская сталіца з'яўляецца ўзорам для любога горада Францыі такіх-жа памераў, горадам, у якім выгоды і камфорт для ўсіх, а не толькі для нейкай абмежаванай прывілеяванай групы».

Гэта — урывак з артыкула члена французскага нацыянальнага бюро Луі Вільфаса, які наведваў нашу сталіцу ў жніўні 1952 года і аб сваіх уражаннях напісаў у часопіс «Францыя—СССР».

А вось выказванне дэлегата Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі Вундэрліха на прэсканферэнцыі нямецкай дэлегацыі, якая гасцявала ў Мінску, таксама ў 1952 годзе:

«Пра Мінск нам хочацца сказаць больш падрабязна. Мы былі першай нямецкай дэлегацыяй, якая наведвала Мінск пасля вайны. Прыём, зроблены нам, крануў нас да глыбіні душы. Дзе-б мы ні сустрэліся з беларускім насельніцтвам, нас прымалі з сардэчнай радасцю.

Мы з захапленнем наглядалі за тым, з якім энтузіязмам мінчане аднаўляюць свой горад, надаючы яму неапісальна цудоўныя і новыя рысы».

Аднак нашы замежныя сябры выносяць з сабой не толькі захапленне перад велічнымі дасягненнямі савецкай дзяржавы. Гэтыя дасягненні краіны перамогшага сацыялізма абуджаюць у кожным сумленным чалавеку голас пратэсту супроць тых, хто не выпускае і зараз з рук агнястрэльнай зброі і хто пагражае працоўным людзям свету атамнай бомбай.

«Доўга не пісаў, бо вельмі многа дала мне працы вестка аб маім звароце з Савецкага Саюза... Гэта, вядома, лепш, чым тое, што здарылася з нашым сябрам інжынерам Вазецкі, які быў зволены кампаніяй з работы ў час нашага прабывання ў Савецкім Саюзе.

Прашу падзякаваць ад мяне вашым рэбятам Мінскага Дома піонераў, тэхнікумаў, рэбятам Мінскага дзіцячага дома.

Скажыце ўсім гэтым рэбятам з дзіцячага дома, што ў Італіі ёсць адзін з іх таварышоў, чалавек, у якога, як і ў іх, брата забілі нацысты, і які змагаецца за тое, каб свет не ўбачыў яшчэ раз жахаў вайны».

Гэтае пісьмо атрымана з Фларэнцыі ад інжынера Вінчэнца Сільвецці. Тое, што чэрпаюць у нашай краіне замежныя госці, не знікае, як звычайна знікаюць уражан-

КОЛАС

Г. ЖДАНОВІЧ

Калі баі гримелі за Дунаем,
Салдат савецкі чэху-батраку
Даспелы колас нівы ураджайнай
Паклаў на працавітую руку.

Ад ічасця ў чэха загараўся позірк,
Ён прыгарнуў салдата да сябе —
І так пайшлі насустрач перамозе
Сябры і пабрацімы ў барацьбе.

А колас той шуміць прывольнай нівай,
Шуміць, як неабсяжны акіян,
Над Чэхіяй — свабоднай і шчаслівай,
Над землямі братоў-славян!

ні турыста, які едзе за граніцу толькі за тым, каб на нейкі час перамяніць месца, набрацца свежых уражанняў і потым многа год ужо ў глыбокай старасці раскажваць унуку або старым сябрам за куфлем піва «Быў некалі і я ў Расіі»...

Не, нашы госці не бяздзейныя турысты. Сваімі ўражаннямі яны дзеляцца на сваёй радзіме праз прэсу, праз даклады перад вялікай аўдыторыяй. Ім ёсць аб чым казаць, ёсць чаму павучыць свой народ пасля такой паездкі.

Вось што піша сваім мінскім сябрам пасля звароту на радзіму заслужаная настаўніца народа Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі Гертруда Пільц:

«Сёння вечарам адбудзецца мой вялікі даклад на тэму: «Я бачыла Савецкі Саюз уласнымі вачыма». Акрамя таго, я зрабіла ўжо цэлы рад невялікіх дакладаў і рэфератаў на гэтую тэму. У бліжэйшыя тыдні наша школа будзе рыхтаваць мічурынскі кабінет для лейпцыгскай асенняй выстаўкі»...

Вялікая зацікаўленасць жыццём нашых сацыялістычных рэспублік, іх укладам, іх палітычным становішчам раней і зараз падмацоўваецца такімі пераканаўчымі прыкладамі:

Выкладчык гісторыі адной з парыхжскіх навучальных устаноў Бенсідун абараніў дысертацыю на тэму «Эканамічнае, сацыяльнае, палітычнае і культурнае развіццё Беларусі з сярэдзіны 19 стагоддзя да Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 года».

Паляк-варшавяк Ленартовіч звярнуўся ў Беларускае таварыства культурных сувязей з заганіцай з просьбай прыслаць яму патрэбныя матэрыялы для працы

над дысертацыяй на тэму «Аб'яднанне заходніх абласцей Беларусі ў адзінай савецкай сацыялістычнай дзяржаве».

Просьба нашага суседа-дысертанта была задаволена.

Знаёмства замежных гасцей з нашай рэспублікай не абмяжоўваецца адной толькі сталіцай, яе заводамі, фабрыкамі, тэатрамі, клубамі.

Дэлегаты выязджаюць і ў калгасы. Сардэчныя водгукі пакінула карэйская дэлегацыя, наведваўшы калгас імя Гастэлы: «Хвалюючай была наша сустрэча з калгаснікамі. Са слязьмі на вачах, вечарам усе разам мы спявалі партызанскія песні; калгаснікі — беларускія, мы — карэйскія. Усюды на Беларусі, куды-б мы ні паехалі, нас называлі таварышамі і братамі»...

Калгас «Рассвет» Кіраўскага раёна Бабруйскай вобласці гэтай восенню наведала шведская дэлегацыя. 20 кастрычніка калгаснікі атрымалі са Сталгольма пісьмо таго ж зместу:

«Дарагія сябры з калгаса «Рассвет»!

Дазвольце мне горача вам падзякаваць за той незабыўны дзень і вечар, які правялі мы ў вас. Мы захапляемся ўсімі вамі за тое, што вы нястомна адраджаеце тую зямлю, якая была спалена вайной.

Там, дзе танкі ламалі дрэвы, дзе не расло ніводнай сцяблінкі, убачылі мы зараз цэлае поле, зноў засаджанае дрэвамі і кустарнікам. Падумаць толькі, як павінна быць тут прыгожа вясной, калі расцвітаюць усе кветкі і гудуць пчолы!

Няма большага багацця, чым тое, якое чалавек атрымлівае ў працы і веры ў свой ідэал. Гэта сустрэла я ў Савецкім Саюзе і ў вашым калгасе «Рассвет».

У маёй краіне яшчэ многа нянавісці і страху. Гэта сумна... Не адчуваюць яго толькі тыя, хто ідзе па шляху Савецкага Саюза.

З гарачым прывітаннем да ўсіх вас

Ваша Май Хірлман».

Ці трэба тлумачыць гэтыя радкі шведскай прагрэсіўнай пісьменніцы, якая гасціла некалькі тыдняў у Савецкім Саюзе і пабачыла наш беларускі калгас?

Яе голас далучаецца да голасу нашых сяброў за мяжой. Усяму свету вясчае праўду аб нашай Савецкай дзяржаве гэты магутны сяброўскі голас.

А. ВАСІЛЕВІЧ

ВАСІЛЬ знайшоў Таню на ферме. Яшчэ не бачачы яе, пачуў знаёмы голас, і сэрца міжволі ўздрыгнула. Дзіўная справа, усю дарогу ён быў зусім спакойны, а тут, ледзь да вушэй данесліся таніны словы, адразу прапаў увесь спакой.

Таня стаяла ў канцы кароўніка і вяла з жанчынамі ажыўленую гутарку.

— Вось бачыце, — пачуў ён, — цяпер самі пераканаліся, што правільны раздой кароў павышае і ўдоі і тлустасць малака.

— Дзякуй, Тацяна Фёдараўна, што на розум навялі. Выходзіць, што так сапраўды лепш, — адказвала пажылая жанчына.

Васіль у душы ўсміхнуўся: «Бач ты, Тацянай Фёдараўнай велічаюць»...

— А ў далейшым, — працягвала Таня, — улік тлустасці трэба будзе весці для кожнай каровы асобна і штодня, а не праз два тыдні, як дагэтуль было.

— Навошта? — здзівілася адна з субяседніц. — Клопатаў не абярэшы.

— Затое карысць якая! — спакойна адказвала Таня. — Калі наладзім дакладны ўлік і па колькасці і па тлустасці малака, то зможам папаўняць дойнае стада маладняком толькі ад лепшых кароў.

— Неўгамаваная ты, Тацяна Фёдараўна, — дабрадушна прамовіла пажылая жанчына. — Табе, відаць, і ў сне няма спакою ад думак.

— Не, цёця Дуня. Каб спаць не давалі, я даўно-б пасівела, — засмяялася Таня.

Васіль слухаў гаворку з затоненым дыханнем. Яму хацелася ўбачыць танін твар, выраз яе вялікіх, прамяністых, ледзь прыжмураных ва ўсмішцы вачэй. Але Таня стаяла спіной да яго. Ён бачыў толькі стройную постаць, акуратна абцягнутую цёмназялёнай кофточкай, кучаравыя, колеру спелага каштану, валасы, якія густа спадалі на плечы.

Прыпомніліся апошнія дні вучобы ў Горках. Неспадзяваная размоўка з Таняй. Як нядобра атрымалася... Яшчэ на чацвертым курсе яны пазнаёміліся і хутка сталі блізкімі прыяцелямі. Не раз марылі аб тым, як разам будуць жыць і працаваць: Васіль інжынерам у МТС, Таня — зоатэхнікам у калгасе. Таварышы па вучобе і зайдросцілі і шчыра радаваліся іх добрай, моцнай дружбе. Жартуючы, патрабавалі да сканчэння акадэміі справіць вяселле.

І вось пачалося размеркаванне студэнтаў. Васілю прапанавалі месца ў міністэрстве, і ён ахвотна згадзіўся. Шчаслівым вышаў з кабінета, дзе засядала камісія, пабег у інтэрнат.

— Ну, Танюша, радуйся, — ускрыкнуў ён, уляцеўшы ў яе пакой. — Будзем жыць у Мінску!

Вялікія блакітнавата-шэрыя таніны вочы яшчэ больш расшырыліся.

— Што-о? Якім-жа гэта чынам, Вася? — здзівілася і абрадавалася яна.

Ён важна прайшоў па пакоі.

— Вельмі проста. Мне прапанавалі месца ў міністэрстве. Вядома, я адразу-ж згадзіўся. Неразумна было-б адмаўляцца...

Цяпер і Таня павінна была дабівацца прызначэння ў Мінск. Праз некалькі дзён пачнецца размеркаванне студэнтаў на зоатэхнічным факультэце, і Васіль раіў дзейнічаць смялей. Няхай просіцца ў міністэрства або, калі там не будзе месца, у

СУСТРЭЧА

П. РЫБАКОЎ

Апавяданне

Мал. Ю. Пучынскага

мінскае абласное ўпраўленне. Яе, як выдатніцу, напэўна накіруюць.

— У крайнім выпадку, — гаварыў Вася, — няма чаго сароміцца: скажы, што мы пажэнімся, а разбіваць сям'ю, вядома, ніхто не будзе.

Вочы Тані свяціліся вясёлымі агеньчыкамі. Што і казаць, хто-б не згадзіўся працаваць у сталіцы. Тут і кіно, і тэатр, і трамвай, і тралейбус... Сапраўднае жыццё, не тое, што ў вёсцы...

Але хутка ў галаве пачалі мільгаць зусім іншыя думкі.

— А ці не рана нам, Вася, у міністэрства? — нерашуча спытала Таня. — Ці не лепш спачатку практычна папрацаваць?

— Дзіўная ты, Танечка, да лібог, — засмяяўся Васіль. — Такі выпадак, можна сказаць, раз у жыцці бывае, а мы будзем з табою гадаць: варта ці не ісці ў міністэрства.

Аднак сумненне ўсё мацней ахоплівала Таню. Уначы яна доўга не магла заснуць. Неспакойныя думкі, адна цяжэй другой, так і лезлі ў галаву. Што яна будзе рабіць у Мінску? Няўжо пасля столькіх год упартай вучобы засядзе ў канцылярыі і пачне добрасумленна перапісваць розныя паперы?

А калі раніцай прышоў Васіль, яна, ледзь стрымліваючы хваляванне, адразу выказала яму сваю думку.

— Не будзь наіўнай, Таня, — сказаў ён нечакана строга, — і пакінь думаць пра вёску. Упусціш такую магчымасць — не хутка вернеш.

Таня не адказала. Апусціўшы галаву, доўга глядзела ў адну кропку. Раптам вочы яе пацямнелі, яна часта заморгала вейкамі і, здавалася, вось-вось заплача.

— Ты што, незадаволена? — здзіўлена спытаў Васіль.

Танюшка, нам-жа проста пашанцавала. Будзем жыць у Мінску. Разумееш, — у Мінску! Няўжо гэта горш, чым ехаць кудысьці на вёску?

Ён хацеў абняць Таню, але яна моўчкі яго адхіліла.

— Я прасіцца не буду. Куды пашлюць, туды і паеду, — з цяжкасцю прамовіла яна.

Васіль доўга ўгаварваў, пераконваў, даказваў, але дарэмна.

— Што-ж, Васіль, я цябе не прымушаю ехаць, — з горыччу заключыла Таня. — Ды я інакш не магу!

Васіль раптам успыхнуў, увесь пачырванеў. Злосна зірнуўшы на Таню, праз зубы кінуў:

— Як хочаш! А я з-за цябе жыццё сабе псаваць не буду... Ён з сілай штурхнуў дзверы і вышаў з пакоя.

Яны раз'ехаліся, нават не развітаўшыся.

Успамінаючы тыя дні, Васіль з хваляваннем думаў, як яго спаткае Таня. Магчыма, не захоча і гаварыць. І ад адной такой думкі кроў застывала ў жылах. Ён збянтэжана глядзеў на Таню, не ў сілах сыйсці з месца.

— Вам каго, таварыш? — пачуў ён побач мяккі жаночы голас.

— Мне... зоатэхнік.

— Тацяну Фёдараўну? Яна якраз тут. Тацяна Фёдараўна, вас пытаюць!

Таня не здзівілася яго прыезду, нібы загадзя ведала і чакала яго ў гэты дзень.

— Добры дзень, Васіль! — шчыра і моцна паціснула яму руку. — Як ты трапіў да нас? Праездом ці спецыяльна сюды?

— Спецыяльна, Танюша. Да цябе прыехаў!

Васіль уважліва глянуў ёй у вочы. Вялікія, чыстыя, яны праменілі тым асаблівым святлом, якое бывае толькі ў шчаслівых людзей. «Пра мяне, відаць, і не ўспамінала», — мільганула думка. Поўны, загарэлы танін твар з тонкімі ўпартымі рысамі вуснаў і невялікім прамым носам быў у гэты момант асабліва прывабны. Ніколі яшчэ не здавалася яна Васілю такой прыгожай.

— Ну, як ты жывеш, Таня? — спытаў ён. — Не сумуеш...

— А чаго сумаваць? За работай часу няма.

Таня зірнула на яго спадылба, і Васіль амаль фізічна адчуў, як вострыя промні наскрозь пранізвалі яго.

— Спачатку, прызнацца, не надта вясёла было, — сказала яна, не то з жалем, не то з дакорам, — але звывклася. Ну, пойдзем. Чаго-ж тут стаяць...

Ён з сілай штурхнуў дзверы і вышаў з пакоя

Васіль адчуваў сябе вінаватым. Што можна цяпер запярэчыць? Нейкі час ішлі моўчкі. Пад нагамі шуршэла апаўшае з клёнаў першае чырвонае лісце. Апусціўшы вочы, Васіль разглядаў кончыкі сваіх жоўтых, злёгка запылёных туфляў. Нарэшце нерашуча спытаў:

— Таня, а ты магла-б мне прабачыць... за ўсё?

Нечаканае пытанне крыху збянтэжыла Таню. Ясна было, што ён шкадаваў аб размоўцы і дабіваўся прымірэння. І хоць у глыбіні душы яна шчыра радавалася, усё-ж не знайшлася, што адказаць. Вядома, не лёгка вырваць з сэрца чалавека, якога пакахала першым чыстым каханнем і з якім спадзявалася назаўсёды звязаць сваё жыццё. Але разам з тым нешта стрымлівала, насцярожвала, палохала. Яна апынулася ў тым няёмкім становішчы, калі трэба адказваць, але нельга нічога пэўнага сказаць. І калі ў гэты момант старшыня калгаса, высунуўшы сіваю галаву з акна канцылярыі, паклікаў яе, Таня з палёгкай уздыхнула.

— Іду! — і ўзяла Васю пад руку. — Зойдзем і зараз-жа назад.

Знаёмычы старшыню з Васілём, Таня сказала.

— Інжынер Чалнакоў. З міністэрства сельскай гаспадаркі...

— З міністэрства? — ўзрадаваўся старшыня. — Вось гэта добра. У МТС, я думаю, прыехалі. Накруціце хоць вы ім хвасты. А то бяда, прызнаваць нічога не хочучь. Цэлы год прашу саломарэзку калгасную адрамантаваць — дзе там! Калгасныя машыны іх не цікавяць.

— У чым-жа справа, чаму адмаўляюць? — пацікавіўся Васіль.

— А хто іх ведае! У іх да толку не дабрэшся. Таму якраз і паклікаў цябе, Тацяна Фёдараўна, каб сказаць, што

на нашу МТС спадзявацца не варта. Дык ці не лепш збавіць у рацыёне каровам па кілаграмчыку грубых кармоў? Бо рукамі не нарэжам для запаркі столькі саломы.

— Нарэжам, Фёдар Іванавіч, — адказала Таня. — У крайнім выпадку дадаткова людзей выдзелім, а рацыён уразаць нельга. Больш на прадуктыўнасці страцім.

— Проста гора з гэтай МТС, — абураўся старшыня. — Усё не як у людзей. Быў я надоечы ў Каменскай МТС. Яна тут-жа, у нашым раёне, а, здаецца, у другі свет зазірнуў. Усюды парадак, любата глянуць. І гавораць з табой — душа радуецца. А тут — чорт ведае, што творыцца.

Васіль падышоў да стала.

— Прывозьце вашу саломарэзку, праз некалькі дзён будзе выпраўлена.

Старшыня махнуў рукой.

— Пустая справа. Вазіў ужо, ведаю. І гаварыць пра гэта не хочучь. Хіба вось вы дапаможаце... Хутэй-бы ўжо новы дырэктар прыехаў, парадак навёў. Усё чакаем. З Мінска, кажучь, — інжынер. Толькі едзе, нібы на валах.

Васіль міжволі ўсміхнуўся.

— Інжынер прыехаў ужо, таварыш старшыня, — і чамусьці павярнуўся тварам да Тані.

Таня здзіўлена павяла брывамі.

— Ты, Вася? Няўжо праўда? Ой, як здорава! — пры гэтым яна густа пачырванела, а затым, стараючыся згладзіць уражанне, хутка дадала:

— Ну, у такім разе будзем спадзявацца на дапамогу...

Старшыня ўважліва глянуў на інжынера і сур'ёзна сказаў:

— Што-ж, не будзем пакуль зразаць рацыёны.

Таня вышла з канцылярыі ў прыўзнятым настроі.

— Вася, — гарэзліва сказала яна, — пойдзем у кіно. У нас сёння «Іх было пяцёра» — новы французскі фільм. А мо' ты ўжо глядзеў?

Васіль, калі-б і бачыў гэты фільм, то цяпер наўрад ці прызнаўся-б. Але яму і сапраўды не было часу хадзіць у кіно: то ездзіў у камандыроўку, то сядзеў вечарамі па заданню міністра над складаннем тэрміновых дырэктыў і праектаў загадаў, то яшчэ што-небудзь.

— Значыць, і ў тэатрах рэдка бываў? — здзівілася Таня.

— Не хачу ашукваць, рэдка хадзіў, — прызнаўся Васіль.

Таня ад душы рассмяялася.

— А памятаеш, Вася, як ты мне даказваў, што на вёсцы ні кіно, ні спектакля не ўбачыш? А я яшчэ ніводнай новай кінакарціны не прапусціла. І спектаклі гляджу. У нас надрэзаны драматычны гурток. Ставілі «Любоў Яравую», «Пяць жаваранкі», а цяпер «Даходнае месца» рыхтуем. Як бачыш, паспела паглядзець больш, чым ты ў сталіцы.

— Папраўдзе кажучы, — пачаў апраўдвацца Васіль, — не вельмі і цягнула ў тэатры. Калі-б з табой...

Пачало змяркацца. На высокіх слупах, што пастроіліся ўдоўж вуліцы, успыхнулі электрычныя агні. З магутнага рэпрадуктара, устаноўленага над фасадам Дома культуры, неслася вясёлая, бадзёрая песня. Васіль узяў Таню пад руку. На сэрцы было лёгка і радасна. Падхапіўшы матыў, ён пачаў нягучна падпяваць.

— А прызнайся, Васёк, чыстасардэчна, — раптам спытала Тацяна: — сам папрасіўся ў МТС ці табе прапанавалі?

— Сам, Танюша, часнае слова сам. Цягне да цябе, не магу адвыкнуць. Ды і ў канцылярыі, папраўдзе кажучы, надакучыла сядзець. Ужо даўно заяву падаў, ды адмовілі. І цяпер наўрад ці вырваўся-б, калі-б не пастанова Пленума ЦК партыі.

— Правільна зрабіў, Васёк, — гарача прамовіла Таня. — Даўно час. А я так прызвычалася тут, што нават не ўяўляю сабе, як-бы жыла зараз у Мінску.

Васіль мацней сціснуў таніну руку.

— Ну, цяпер ужо будзем назаўсёды разам... Праўда, Танюша?

Таня нічога не адказала, нібы і не чула. Гэта ўстрыжыла Васіля.

— Таня, — умоўным голасам вымавіў ён, — няўжо ты мне не прабачыла? Ці можа якая іншая прычына?..

— Ніякай іншай прычыны быць не можа. А табе я даўно ўжо прабачыла. Проста... не магу адразу, Васёк. Папрацуем, а там відней будзе.

У Васіля адлягло ад сэрца.

— Хочаш праверыць мяне? — пажартаваў ён. — Испытны тэрмін устанавляеш?

Таня рассмяялася.

— А раптам зноў цябе ў горад пацягне?

Васіль таксама не вытрымаў і засмяяўся.

— Ну што-ж, тваё законнае права. Сам вінаваты. Будзем працаваць!

Т. С. СІМЧУК
(перадавая работніца Гродзенскага
тонкасукоўнага камбіната.)

Сімчук між гродзенскіх дзяўчат
Па працы стала першай.
Ёй ганарыцца камбінат.
І мы ў гэтым вершы
Дзяўчатам хочам пажадаць:
Усім такімі-ж стаць!

ГАННА ТРАФІМАЎНА КУМЕЦ
(старшыня калгаса імя Варашылава
Любчанскага раёна Баранавіцкай
вобласці.)

Расце гаспадарка ў Ганны Кумец,
Штодзенна калгас багачее.
Калгаснікі кажуць: «Трафімаўна — спец.
Да спраў падыходзіць умее».
Электрыка, з рупараў песні звіняць,
Жывецца ў добрых умовах.
Жадаем мы Вам, дэпутат, старшыня,
Здароўя і поспехаў новых.

Ад сэрца

Ул. КОРБАН

Да новых перамог ідзе краіна
У новым пяцьдзсят чацвертым годзе.
Якою сілаю становіцца жанчына
У нашым разняволеным народзе!

ЯНІНА ШЧЫРЦОВА

(даярка соўгаса «Азярцы» Глыбоцкага
раёна Полацкай вобласці.)

Упэўнена Шчырцова
Дала Радзіме слова:
Надоіць ейная рука
Сем тысяч літраў малака
Ад кожнае каровы.
Мы ведаем, — слова стрымае!
А хіба-ж у нас па другому бывае!

ТАМАРА ШЫМКО

(салістка Беларускага дзяржаўнага тэатра
оперы і балета.)

Шымко Тамары пажадаць
Сягоння хочацца не мала:
Штодзенна талент развіваць
І так усё жыццё спяваць,
Каб салаўям зайздросна стала!

НАДЗЕЯ БЯЛЯЎСКАЯ

(калгасніца сельгасарцелі «Рассвет»
Кіраўскага раёна Бабруйскай вобласці.)

Надзея Бяляўская ўдала
У калгасе «Рассвет» працавала:
Адзінаццаць тысяч рублёў
І хлеба звыш сотні пудоў
За працу сваю атрымала!
Мы выкажам ёй пажаданне такое:
На лета заробіць утрое!

Жадаем...

Мал. А. Волкава

Дык з Новым годам вас, таварышы жанчыны!
Да новых подзвігаў! Да новай славы!
На радасць нашае савецкае Айчыны
Жадаем новых поспехаў у справах.

ТАЦЯНА ВАСІЛЬЕЎНА БІРЫЧ

(прафесар Мінскай вочнай клінікі.)

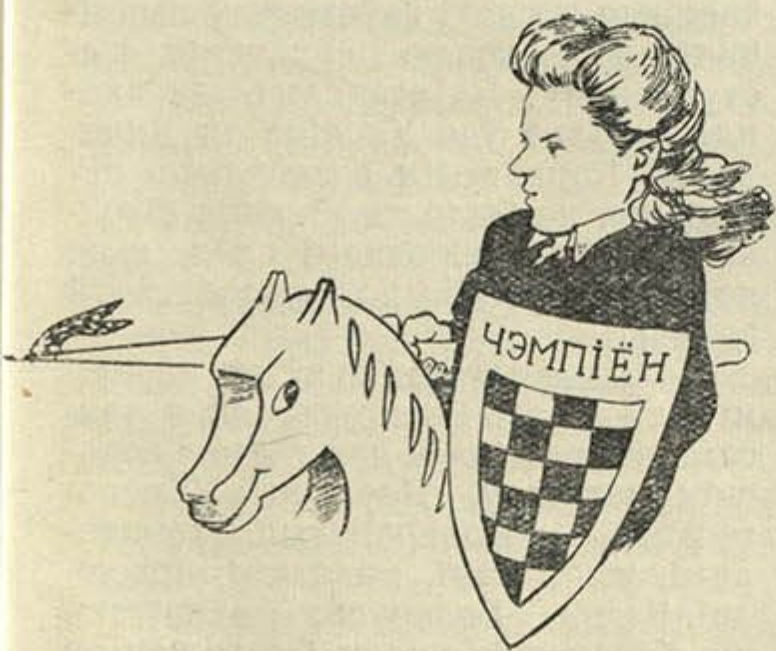
— Тацяна Васільеўна, вылечі! —
Сляпыя звяртаюцца к Бірыч.
Знішчальніца вечных начэй,
Жадаем Вам поспехаў, славы
За Вашу пачэсную справу,
За сотні празрэўшых вачэй.

ТАЦЯНА АРСЕНЬЕЎНА ЛЕТАРОЎСКАЯ

(заслужаная настаўніца школ БССР,
выкладчыца 10 сярэдняй школы
г. Віцебска.)

Тры чвэрці века жыць, паўвека праца-
ваць
На выхаваўчай і пачэснай працы,
Сумее толькі той, хто сам жыццё
кахаць
Умее ўсёй душой і за жыццё змагацца.
Паклон Вам да зямлі, старэйшы
педагог!
Жадаем шчыра Вам, ад сэрца, як
умеем:
Шчаслівых дзён і радасных дарог
І 'шчэ дзесяткаў з восем юбілеяў!

КІРА ЗВАРЫКІНА

(міжнародны майстар па шахматах,
чэмпіён СССР.)

У Кіры Зварыкінай поспех выдатны:
Зрабілася першай на полі шахматным.
Мы ведаем — гэта не лёгкае справа.
Вітаем з заслужанай славай!

МАРЫЯ ПРЫЛЕПСКАЯ

(зоатэхнік калгаса імя Дзержынскага
Слуцкага раёна Бабруйскай вобласці.)

У Марыі Прылепскай выдатная звычка:
Узялася за працу, — настойлівай будзь!
На ферме калгаснай ў яе кастрамічкі
Такія, што проста аж любя зірнуць.
Жадаем-жа росту усім па парадку:
І Вам, зоатэхніку, й вашаму статку!

□

ВЕРА ВАЎЧОК

(лепшая ільнаводка калгаса «Перамога»
Талачынскага раёна Віцебскай вобласці.)

У Веры Ваўчок лён
Пушысты, тонкі, белы.
Такі-ж даўжэзны ён —
Відаць, за ім глядзела
Старанна дужа Вера.
Ёй дзякуем без меры!

«ПЕРЭЯСЛАЎСЬКА РАДА». Карціна мастакоў М. Г. Дзерэгус, С. І. Рэпіна, В. Я. Савенкава. Рэпрадукцыя С. Белазерава.

ДРУЖБА НАВЕЧНА

У СТУДЗЕНІ 1954 года спаўняецца 300 год з дня ўз'яднання Украіны з Расіяй у адзінай дзяржаве. Гэтую славетную дату адзначаюць не толькі рускія і украінцы. Яна з'яўляецца вялікім святам для ўсіх народаў нашай вялікай Радзімы, якія складаюць адзіную брацкую сям'ю.

Уз'яднанне Украіны з Расіяй з'явілася завяршэннем шматвяковай барацьбы украінскага народа супроць іншаземных прыгнятальнікаў і было падрыхтавана ўсёй папярэдняй гісторыяй украінскага і рускага народаў, звязаных адзінствам паходжання, агульнасцю ўсяго гістарычнага развіцця, радствам мовы і культуры.

Гвалтоўна адарваны ад сваёй радзімы — Русі, украінскі народ доўгі час знаходзіўся пад ярмом чужаземнай няволі, церпячы страшэнныя разбурэнні і спусташэнні ад нашэсця турэцка-татарскіх ордаў і ўціску польскіх паноў. Знаходзячыся пад пагрозай знішчэння, ён няспынна змагаўся супроць чужаземных прыгнятальнікаў.

Польскія феодальныя, натхняемыя Ватыканам, імкнуліся апалячыць і акаталічыць украінскі народ, разарваць яго сувязі з брацкім рускім народам.

Народныя масы Украіны цяпер ліццяжкі прыгон, які ў Польшчы ў

XVI — XVII стагоддзях набыў асабліва варварскія формы. Феодальныя гаспадары глядзелі на прыгонных, як на рабочую жывёлу, пагардліва называлі сялян «быдлам». Акрамя прыгонніцкай кабалы, на украінскі народ абрушыўся ўсім сваім цяжарам нацыянальна-рэлігійны ўціск.

Украінскія феодальныя сталі на шлях здрады сваёй радзіме, прынялі польскія парадкі і мову, перайшлі ў каталіцтва.

Але сялянства і гарадскія нізкі Украіны засталіся вернымі сваёй нацыянальнай культуры, мове і веры, якія сведчылі аб агульнасці з рускім народам, і павялі рашучую барацьбу з чужаземнымі прыгнятальнікамі.

У гераічнай барацьбе за свабоду і незалежнасць украінскі народ заўсёды пакладаў свае надзеі на вялікі рускі народ, разумеючы, што толькі з яго дапамогай ён зможа вызваліцца з чужаземнай няволі і пазбегнуць пагрозы знішчэння.

Вясной 1648 года сялянска-казачкі рух на Украіне выліўся ва ўсенародную вызваленчую вайну, накіраваную супроць феадальна-прыгонніцкага і нацыянальна-рэлігійнага ўціску. Асабліва сцю вызваленчай барацьбы украінскага народа было тое, што, выступаючы

супроць феадальна-нацыянальнага ўціску, сялянства і гарадская беднота змагаліся адначасова за ўз'яднанне з вялікім брацкім рускім народам у адзінай дзяржаве. Гэта надавала вызваленчай вайне асабліва шырокі размах і сілу.

Барацьбу украінскага народа за вызваленне ад шляхецкага ярма, за далучэнне да Рускай дзяржавы ўзначаліў Багдан Хмельніцкі — выдатны дзяржаўны дзеяч і таленавіты палкаводзец.

Пад кіраўніцтвам Багдана Хмельніцкага казакі і сяляне ў маі 1648 года разграмілі буйныя польскія сілы пад Жоўтымі Водамі і Корсунню. Гэтыя першыя ваенныя поспехі паўстанцаў выклікалі новую хвалю сялянскіх выступленняў. Паўстаннем была ахоплена хутка ўся Украіна ад Дняпра да Карпат. Як адзначаюць летапісцы, не было на Украіне ніводнага горада, ніводнага сяла, якое не прымкнула-б да вызваленчай вайны.

Польскія паўстанцы хутка перакінуліся на Беларусь, якая таксама знаходзілася пад гнётам польскіх магнатаў. Пасланцы Хмельніцкага, пераапанутыя гандлярамі, жабракамі, манахамі, прыходзілі на Беларусь, заклікаючы беларускіх сялян і гаражан да сумеснай барацьбы супроць пан-

скай няволі. Гэты заклік сустрэў самы гарачы водгук сярод мас беларускага сялянства і гарадской беднаты.

Агульнасць барацьбы украінскага і беларускага народаў супроць польскага шляхецтва ўзмацняла размах народна-вызваленчай вайны.

Восенню 1648 г. войска Хмельніцкага атрымала рад выдатных перамог — пры Піляўцах, пад Зборавам. Польскі кароль і магнаты запрасілі міру. Аднак заключаны ў 1649 годзе Збораўскі мір не задаволіў сялянска-казацкія масы Украіны. Пачаўся новы ўздым антыпрыгонніцкіх паўстанняў.

З самага пачатку народна-вызваленчай вайны Хмельніцкі паставіў пытанне аб далучэнні Украіны да Рускай дзяржавы, і рускі ўрад станоўча аднёсся да яго звароту.

У ходзе паўстання сувязі паміж рускім і украінскім народамі яшчэ больш узмацніліся. Тысячы украінскіх сялян пераходзілі на тэрыторыю Рускай дзяржавы.

З прычыны гістарычных умоў Руская дзяржава ў першыя гады вызваленчай барацьбы на Украіне не магла выступіць вайной супроць панскай Польшчы. Тым не менш украінскі народ пастаянна адчуваў матэрыяльную і маральную падтрымку брацкага рускага народа. Гэта натхняла яго на барацьбу да пераможнага канца.

Заахвачаныя Ватыканам, польскія феодалы прыкладалі ўсе намаганні да таго, каб задушыць народны рух, не дапусціць аб'яднання Украіны з Рускай дзяржавай.

У лютым 1651 года, вераломна парушыўшы Збораўскі мір, польскія магнаты і шляхта аднавілі ваяванні супроць украінскай народнай арміі. У адказ на гэта зноў узняліся народныя масы Украіны.

У самой Польшчы ўспыхнулі сялянскія паўстанні, якія дапамаглі украінскаму народу атрымаць перамогу над шляхтай.

Украінскі народ, змучаны працяглай кровапралітнай вайной, з нецярплівасцю чакаў ажыццяўлення свайго заповітнага жадання — уз'яднання з рускім народам — і ўсё настойлівей выказваў сваё патрабаванне аб далучэнні Украіны да Рускай дзяржавы.

8 студзеня 1654 года ў Пераяслаўлі была склікана ўсенародная Рада, на якой вырашалася толькі адно пытанне — з кім ісці, з кім быць украінскаму народу.

Рада, як адзін чалавек, выказалася за аб'яднанне з рускім народам.

Вестка аб рашэнні Пераяслаўскай Рады абляцела ўсю Украіну. Як адзначаюць летапісцы, «па

ўсёй Украіне ўвесь народ з ахвотай тое ўчыніў» і «немалая радасць паміж народамі стала».

Рашэнне Пераяслаўскай Рады было завяршэннем агульнанароднай барацьбы украінскага народа, выражэннем яго спрадвечных імкненняў і надзей і знаменавала сабой паваротны этап у яго жыцці. Далучэнне Украіны да Расіі адкрыла новую старонку ў гісторыі украінскага народа, які навечна звязаў свой лёс з брацкім рускім народам, верным сваім саюзнікам і надзейным абаронцай.

Уз'яднанне Украіны з Расіяй мела прагрэсіўнае значэнне для народаў абодвух краін. Не гледзячы на рэакцыйную палітыку царызма, расла і мацнела кроўная і неразрывная дружба двух вялікіх брацкіх народаў у іх сумеснай барацьбе супроць іншаземных захопнікаў, супроць агульных прыгнатылікаў, супроць прыгоннікаў і буржуазіі.

Рашаючае значэнне для далейшага развіцця рускага, украінскага і ўсіх іншых народаў Расіі мела ўтварэнне самага рэвалюцыйнага ў свеце расійскага пролетарыята і яго баявога авангарда — Комуністычнай партыі.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя знаменавала сабой новую эпоху ў жыцці ўсіх народаў нашай краіны, вызваліўшы іх ад ланцугоў капіталістычнага рабства і адкрыўшы дарогу да сацыялізма.

Ажыццяўленне ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі з'явілася адной з важнейшых асноў свабоды і незалежнасці украінскага, беларускага і ўсіх іншых народаў Савецкага Саюза, іх развіцця як сацыялістычных нацый і поспехаў у галіне гаспадаркі і культуры.

У сям'і брацкіх народаў савецкай краіны расквітнела Украінская Савецкая Соцыялістычная Рэспубліка. Украіна — рэспубліка буйнай машынай індустрыі, высокаразвітай прамысловасці, аснашчонай навейшай тэхнікай, сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

На новую, небывала высокую ступень узнімецца індустрыяльная магутнасць Украінскай ССР к канцу пятай пяцігодкі, за паспяховае выкананне якой самааддана змагаецца ўвесь украінскі народ з дапамогай іншых народаў нашай краіны. Больш чым у два разы ў параўнанні з даваенным 1940 г. узрос аб'ём прадукцыі машынабудавальнай прамысловасці. Вялікіх дасягненняў дабілася калгаснае сялянства рэспублікі. 59 тысяч перадавікоў сацыялістычнай гаспадаркі адзначаны высокімі ўрадавымі ўзнагародамі, 1057 навагараў калгаснай вытворчасці ўдастоены пачэснага звання Героя Соцыялістычнай Працы.

Вялікія поспехі ў галіне культурнага будаўніцтва Украінскай ССР. У рэспубліцы зараз налічваецца звыш 30 тыс. бібліятэк, 28 тыс. клубаў і дамоў культуры, сотні тэатраў і кіно. У 1953 г. вышэйшыя навучальныя ўстановы і тэхнікумы рэспублікі далі народнай гаспадарцы звыш 76 тыс. спецыялістаў. Вялікага росквіту дасягнулі навука, літаратура і мастацтва украінскага народа.

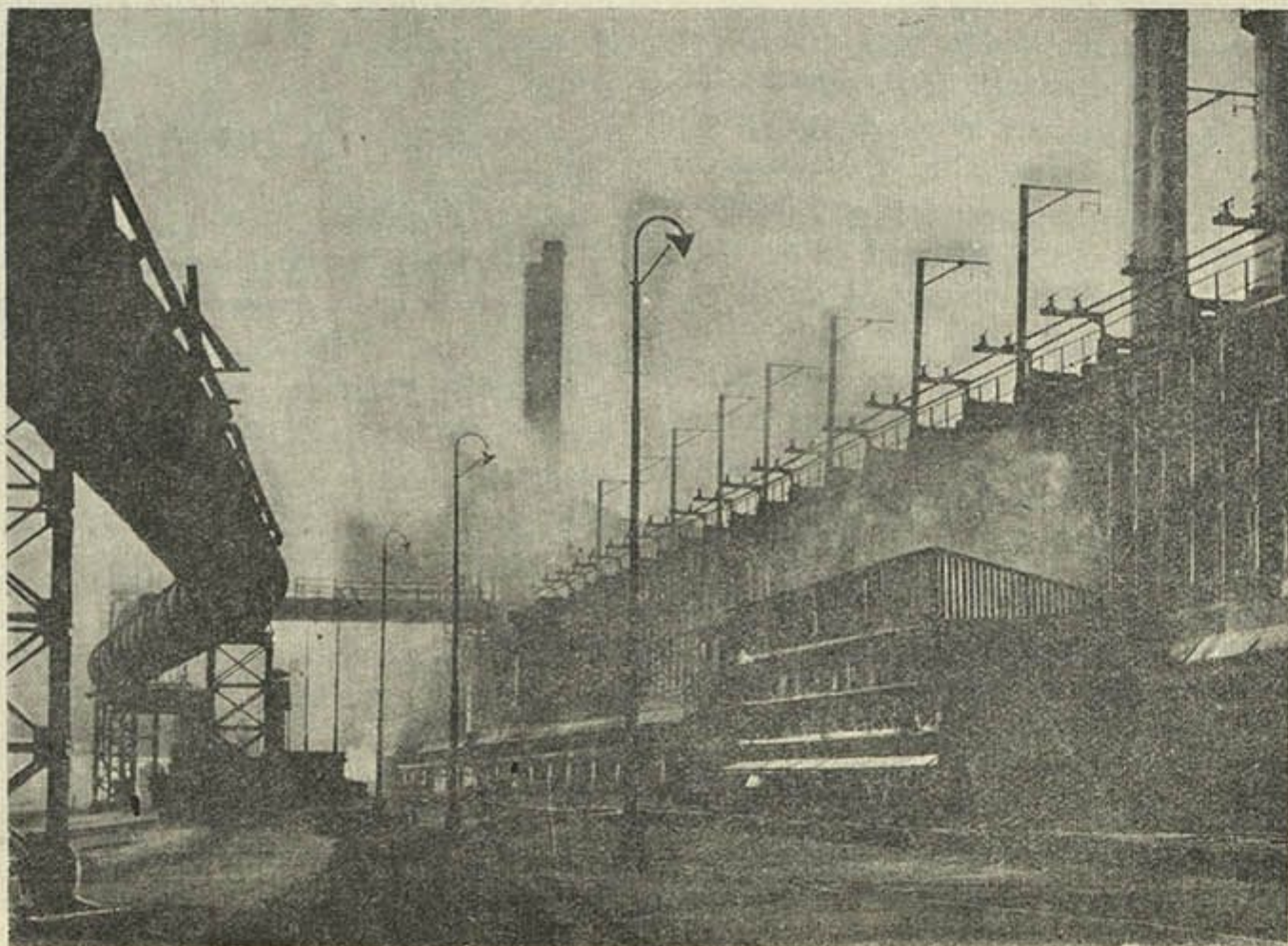
Выдатную гістарычную падзею — 300-годдзе ўз'яднання Украіны ў адзінай Рускай дзяржаве — савецкія людзі адзначаюць як вялікае нацыянальнае свята, трыумф навечна непарушнай дружбы народаў СССР, згуртаваных вакол нашай вялікай Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада.

В. ЧЭПКА,

кандыдат гістарычных навук.

Украінская ССР. Запарожскі коксахімічны завод — перадавое прадпрыемства.

Фото А. Красоўскага
(Фотахроніка ТАСС)

ЁЛКА У САКОЛЬНІКАХ

А. КОНАНАУ

ЗА ЁЛКАЙ недалёка было ездзіць. Тут-жа, у Сакольніках, выбралі дрэва лепшае, пышнейшае, ссеклі і прывезлі ў лясную школу.

Дзеці бачылі, як прыбілі ёлку да двух накрыж збітых дошак, каб моцна стаяла на падлозе. Потым манцёр Валодзя правёў провад для асвятлення ёлкі і падвесіў да галінак электрычныя лампачкі.

На другі дзень ледзь не з самай раніцы пачалі чакаць Владзіміра Ільіча Леніна. Яшчэ відна было на дварэ, а дзеці ўвесь час пыталі школьнага загадчыка гаспадаркі:

— А што, калі Ленін не прыедзе!

— А калі мяцеліца зноў будзе, Ленін прыедзе ўсё-такі ці не!

Загадчыкам гаспадаркі быў стары петраградскі рабочы. Ён ведаў Леніна яшчэ да рэвалюцыі. Таму вось іменна яго і пыталі. І ён адказваў упэўнена:

— Калі Ільіч сказаў, што прыедзе, значыць прыедзе.

Надышоў вечар. Мяцеліца і на самай справе ўзнялася. Засвістаў у соснах вецер, сухі снег закружыўся па зямлі белымі змейкамі. А потым з неба павалілі белыя хлоп'і.

Ёлка была ўжо ўбрана. Усе цацкі рабілі самі дзеці. Тут былі і мядзведзі, і зайцы, і сланы. А лепш за ўсіх быў румяны дзед Мароз з белай барадой.

Час ішоў, а Леніна ўсё не было.

І тут дзеці пачулі, як хтосьці з дарослых сказаў упоўголоса:

— Ну, у такую мяцеліцу, вядома, не прыедзе.

Дзеці зноў пабеглі да старога загадчыка гаспадаркі.

Загадчык гаспадаркі сказаў строга:

— Не прыставайце! Кажу: калі ён сказаў, што прыедзе, значыць прыедзе.

Пачалі зноў чакаць. На дварэ вецер свішча, сухі снег звонка б'е ў шыбы вокан. Дык за гэтым шумам і не чуваць было, як пад'ехала да школы машына. З машыны вышаў Владзімір Ільіч.

Ён падняўся па лесвіцы, распрануўся, выцер хусткай мокры ад растаўшага снегу твар. І зараз-жа пайшоў у вялікі пакой, да дзяцей.

Тыя адразу яго пазналі: колькі раз яны бачылі партрэт Леніна! Але чамусьці разгубіліся спачатку — стаялі, не краючыся з месца. Глядзелі на Леніна і маўчалі.

Владзімір Ільіч чакаць доўга не стаў. Ён хітра прыжмурыўся і спытаў:

— А хто з вас у кошкі-мышкі ўмее гуляць?

Першай адказала самая вялікая дзяўчынка, Вера:

— Я!

— І я! — закрычаў гучна хлопчык Лёша.

— Ну, тады табе і быць кошкай, — сказаў Владзімір Ільіч.

Дзеці сталі ў круг. А ёлка пасярэдзіне. Мышкай назначылі маленькую Кацю. Лёша кінуўся за Кацяй — яе лёгка было злавіць. Але яна схавалася за Леніна. І Владзімір Ільіч падняў яе вуса на рукі:

— Не дастаць кошцы мышку!

Потым мышкай быў Сенья. Лёша злавіў яго, схавіў і стаў мышкай, а Сенья — кошкай.

Гулялі доўга, і ўсім стала гарача.

Тут адчыніліся дзверы, і ў пакой увайшоў вялікі шэры слон. Дзеці запішчэлі хорам. Праўда, многія з іх адразу-ж разгледзелі знаёмы шэры чахол ад школьнага раяля. Але хто пад чахлом? Чахол павольна раскачваўся, уперадзе шаволіўся доўгі хобат; пярэднія ногі слана былі абуты ў валёнкі, а заднія — у чаравікі. Калі не прыдзірацца, гэта было вельмі падобна на сапраўднага слана. Слон, пахрукваючы, прайшоў вакол ёлкі, памахаў на развітанне хобатам і зноў уразвалку пайшоў да дзвярэй. А за дзвярыма з-пад чахла вылезлі манцёр Валодзя і школьны вартаўнік; абодва былі майстры на розныя выдумкі. Вылезлі яны з-пад чахла і вярнуліся ў пакой. А там смяяліся задаволеныя дзеці.

Шмат яшчэ вясёлага было ў той вечар.

Нехта з дзяцей крыкнуў:

— Цяпер у жмуркі! У жмуркі!

Владзімір Ільіч дастаў хустку, завязаў сабе вочы.

Манцёр Валодзя хутчэй перасунуў ёлку ў самы куток, і ў пакой стала прасторна.

Ленін расставіў рукі і пайшоў уперад на цыпачках.

Дзеці разбегліся хто куды.

Потым сталі падкрадацца да Владзіміра Ільіча і крычаць:

— Горача!

А калі Владзімір Ільіч быў зусім блізка, дзеці крычалі яму:

— Апячэся!

А то прысядуць на кукішкі пад самай рукой Леніна — ён і не закроне, пройдзе міма.

Тады яны пачынаюць крычаць:

— Холадна, замерзнеш!

Ленін убачыў, што дзеці вельмі прарворныя, гуляюць спрытна і, відаць, доўга яму прыдзецца хадзіць з завязанымі вачыма.

Тады ён прыкінуўся, што пойдзе ўперад, а сам мігам павярнуўся на наскох і схавіў першага трапіўшага, хто быў у яго за спіной.

Дзеці закрычалі, як трэба:

— Пазнай, пазнай!

А злоўлены смяяўся і стараўся вырвацца. Гэта быў хлопчык Сенья.

Владзімір Ільіч памацаў у яго валасы, правёў пальцамі па Ілбу, па шчоках:

— Сенья!

Сені было і шкада, што ён так папаўся, і прыемна, што Ленін яго запомніў.

Потым маленькая Каця чытала вершы Пушкіна, ды збілася і заплакала.

Ленін стаў яе суцяшаць.

Каця перастала плакаць, выцерла хустачкай слёзы і сказала:

— Ленін, а ты не ад'язджай ад нас! Так і жыві тут.

Ленін засмяяўся:

— Ды я і так непадалёку жыву.

Потым усе ўзяліся бегаць вакол ёлкі. Маленькая Каця бегла побач з Владзімірам Ільічом. Ён трымаў яе за руку. У Леніна рука была вялікая, цёплая.

У гэты час Надзежда Канстанцінаўна Крупская і Марыя Ільінічна, сястра Владзіміра Ільіча, унеслі ў пакой вялікі кошак з падарункамі. Гэтыя падарункі прывёз дзецем Ленін.

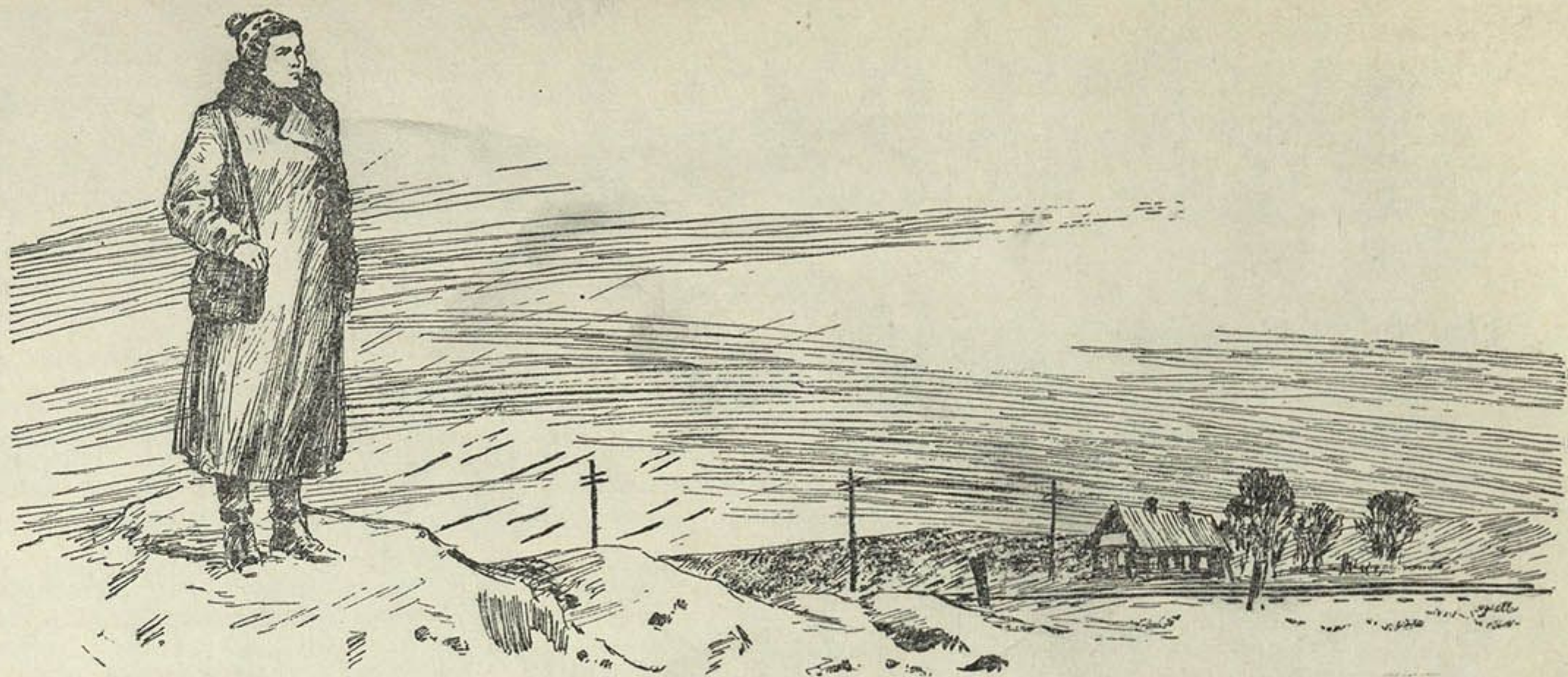
Каму дастаўся аўтамабіль, каму труба, каму барабан. Каця атрымала ляльку.

А Ленін неяк непрыкметна вышаў з пакоя і паехаў.

Вось якая была ёлка ў Маскве ў Сакольніках у 1919 годзе.

«В. І. ЛЕНИН СЯРОД ДЗЯЦЕЙ».
Рисунки Н. Жукава

Павел КАВАЛЁУ.

Мал. М. Бельскага

КАРЭСПАНДЭНТ

[Апавяданне]

НАДЗЕЯ Зубок сыйшла з цягніка і на нейкі час спынілася. На гэтай станцыі была яна ўпершыню. Цягнік хвіліну-дзве пастаяў і, быццам агледзеўшыся, крактануў і рушыў з месца, агалошваючы маўклівае наваколле сваім «чах-чах», «чах-чах». Неўзабаве чуваць быў толькі постук колаў, што-секундна паскараючых сваю звыклую песню.

— Куды ісці? — падумалася Надзеі.

На адным баку чыгункі стаяў невялічкі, відаць было нядаўна пабудаваны, домік. Гэта — станцыйнае памяшканне. На другім баку віднеліся горкі нейкіх матэрыялаў.

Пачынала брацца на вечар. Праз смуглую, шэра-сінюю афарбоўку наваколля ў паветры Надзея заўважыла ажыўленне. Не спяшаючыся, павольна і гарэзліва падалі адна за адной першыя сняжынкі. Як зачараваная, глядзела на іх Надзея, глядзела, як яны бязгучна клаліся на зямлю, і тая нібы сі-вела ад іх.

— Пачынаецца зіма, — сказала сабе Надзея. — Засыпле снег увесь гэты матэрыял, што ляжыць збоч чыгуначнага палатна ў некалькіх горках.

І толькі цяпер яна кранулася з месца. Ёй хацелася падыйсці да гэтых горак і паглядзець, што ў іх ляжыць, што гэта на яе вачах змяняе сваю афарбоўку.

Праз колькі хвілін яна была ля першай з горак. Нахілілася і не змагла вызначыць, што гэта ляжыць. Тады яна падыйшла да другой, трэцяй.

— Угнаенне... Угнаенне засыпае снегам... Яно-ж псуецца ды і наогул можа прапасці, калі не прыбраць...

Абурэнне загаварыла ў сэрцы і ў думках Надзеі. Паўтараючы гэтыя словы сама сабе, яна, паскараючы крок, рушыла да станцыйнага доміка.

Увайшла ў першы пакой да якогасці начальніка.

— Грамадзянка, сюды ўваход забаронен!.. Трэба з залы, праз аконца, — не злосна, але і не вельмі прыветна сустрэў яе чалавек у форменнай вопратцы.

— А мне па службовай справе, — не разгубілася Надзея.

— Хто будзеце? — павярнуўся мужчына да яе. Надзея заўважыла, што выраз твару яго змяніўся і нават у вачах з'явілася цікаўнасць да яе. «Не заўсёды-ж тут бываюць у іх людзі з вобласці ці з іншых якіх далніх месцаў», — прыкінула яна і падала сваё пасведчанне.

— Калі ласка, сядайце, — цяпер ужо ласкава падсунуў мужчына сваё крэсла Надзеі, а сам не зводзіў з яе вачэй.

— Чым магу дапамагчы?

— Скажыце, чыё ўгнаенне ляжыць на станцыі? — прадаўжаючы стаяць, запыталася Надзея, не звярнуўшы ўвагі на

тое, што яе прымаюць за пасажыра, якому патрэбна хутчэй выехаць.

Мужчына не гэтага чакаў. Ён не адразу загаварыў.

— Гэта-ж угнаенне ў гэтых горках? — запытальна паказала Надзея праз акно, каб і самой пераканацца да канца.

— Ага, угнаенне калгасаў раёна...

— Вашага ці суседняга?

— Нашага... Суседні раён сваё выбраў у час... Я ўжо двойчы званіў таварышу Варончыку...

— А хто такі Варончык? — запыталася Надзея. «Вось сапраўды не гаспадар, а Варончык», — падумалася ёй.

Мужчына аказаўся гаваркім і на ўсе пытанні Надзеі адказваў дакладна, падрабязна. Праводзячы яе, ён паказаў, як бліжэй прайсці да мястэчка — раённага цэнтра, дзе там якія ўстановы размешчаны і дзе гасцініца, каб ёй пераначаваць.

— Дзякую вам, — сказала, адыходзячы, Надзея.

Ісці было кіламетры паўтара-два. Дарога добрая і амаль прамая. Сняжынкі-пушынькі прадаўжалі падаць павольна і быццам з неахвотай. Бялела зямля. Вакол — ціха, лагодна.

Неспакойна было на душы ў Надзеі. Яна не магла не падумаць у дарозе пра тое, што ехала ў раён зусім па іншых справах, з іншым заданнем. Яна памятае словы рэдактара, які выклікаў яе разам з загадчыкам аддзела Амелчыкам якраз перад яе паездкай.

— Паказаць трэба ўсё лепшае, што ёсць у раёне... — гаварыў рэдактар. — На лепшых прыкладах, на лепшых узорах працы трэба нам вучыць людзей... Паказ перадавога вопыту жывёлаводства — ваша канкрэтная задача...

Яна ясна ўяўляла сабе задачу камандыроўкі. Нават план дзеянняў прадумала. Заставалася толькі пагадніць яго з кіруючымі работнікамі раёна і ажыццяўляць. І вось табе — угнаенне. Не магла-ж яна не рэагаваць на такі факт. Не магла яшчэ і таму, што той самы чыгуначнік, з якім яна падрабязна гутарыла, аказаўся сакратаром партыйнай арганізацыі станцыі і членам райкома партыі. Ён раскажаў столькі, што хоць зараз сядай і пішы карэспандэнцыю.

Відаць былі блізкія агні.

Надзея падыходзіла да мястэчка. Вось і першыя хаты паказаліся. Вось нейкі доўгі-доўгі будынак. Гэта безумоўна складское памяшканне. Можна пустое зараз, а там, зусім недалёка ад яго, псуецца карыснае ўгнаенне, патрэбнае не аднаму калгасу, патрэбнае зямлі...

Хораша ісці наперад.

Хораша ў дарозе думаць. Думаць пра ўсё: пра тое, як лепш зрабіць сваю справу, каб яна была карыснай, пра тое.

як заўтра сустрэнуць яе, маладую журналістку, у раёне. Надзея чамусьці гублялася. Яна-ж зусім нядаўна закончыла факультэт журналістыкі, зусім нядаўна працуе ў абласной газеце, не мае яшчэ патрэбнага вопыту.

Пучок святла з'явіўся наперадзе. Ён хутка набліжаўся і вырастаў. Надзея збочыла. Яна сустрэла за сваё жыццё тысячы аўтамашын. А вось тут у адзіноце, у прыцемках, ахутаных першымі сняжынкамі, неяк збаялася аўтамашыны.

Тая праімчалася так-жа хутка, як і паказалася. Надзея ішла ўжо вуліцай. Ішла, як ёй раіў чыгуначнік, у напрамку вялікага парку, бо насупроць яго якраз была гасцініца.

— Сёння адпачываць... Цяпер-жа людзі працуюць па новаму, разумнаму распародку дня... А з самай раніцы як усе, так і я, — за працу...

З гэтымі думкамі Надзея наблізілася да гасцініцы, ціха ўвайшла ў вельмі вузкія дзверы і, сустрэўшыся з дзяжурнай, пачала афармляцца на часовае жыллё.

* * *

Варончык распякаў прысутных, што сядзелі, панурыўшы галовы, у яго кабінце. Гэта былі выкліканыя ў раён старшыні некалькіх калгасаў.

— Хоць у лоб страляй, не слухаецца... Колькі разоў указваў я вам, што атаву трэба ўсю скасіць, — гаварыў ён. — Не паспела-б высахнуць — на сілос пусцілі-б, а зусім познюю, можа ў першыя дні, вось цяпер, як снег пачынае валіць, скасілі-б... Дык не, што вам мае ўказанні... Самі з вусамі...

Варончык гаварыў і гаварыў, а слухачы яго маўчалі. Яны ведалі — накрываць загадчык ды і сціхне. А тое, што не паспелі ўсю атаву скасіць, самі разумелі цяпер: нядобрая справа. Усіх іх выклікалі на паседжанне выканкома райсовета па пытанню падрыхтоўкі да зімоўкі жывёлы. І, пакуль ісці на выканком, Варончык авансам «даваў ім чосу», «адводзіў душу».

Паціху ўвайшла Надзея. Папрасіла прабачэння. Павіталася.

— Калі ласка, — прабасіў Варончык. — Па якой справе?

— Я з рэдакцыі абласной газеты. Ёсць да вас некаторыя пытанні, — і Надзея падала Варончыку сваё пасведчанне.

Той зірнуў у пасведчанне і злосна, працяжна паглядзеў на ўсіх, што сядзелі вакол яго стала. «Вось, моў, і вам не мінуць адказу за свае дзеянні, і нам з-за вас не лёгка жывецца», — гаварыў выраз яго немаладога ўжо твару.

— Прабачце. У нас зараз, — Варончык глянуў на гадзіннік, — праз дзесяць мінут, паседжанне выканкома... Можна пасля, — і вярнуў Надзеі яе дакумент.

— Можна і пасля, — сцішана сказала дзяўчына. Варончык ажно ўздыхнуў і пачаў згортаць усялякія зводкі, што ляжалі на яго сталі. — Толькі зараз адно пытанне... — закончыла думку Надзея.

— Ага, — устрапянуўся Варончык.

— Скажыце, калі ласка, чыё, якіх калгасаў угнаенне не выбрана, ляжыць яшчэ на станцыі?

— Як? — быццам не пачуў пытання загадчык. А потым: — Хто вам сказаў такое?

— Я сама была там і сама бачыла, як снег засыпае некалькі тон угнаення, — няцвёрдым голасам загаварыла Надзея. Яна пачынала ўжо крыху сумнявацца ў тым, што паведамляла загадчыку аддзела сельскай гаспадаркі. «Можна гэта няякаснае, бракаванае», — падумалася ёй.

— Трыццаць тры, — схопіў тым часам Варончык тэлефонную трубку. — Салаўянчык... Ты? Ага! Гэта праўда, што ў цябе на станцыі ляжыць угнаенне, якое снегам засыпае? А?.. Не! Ну вось. А то тут карэспандэнт абласны кажа, што ўгнаенне ў нас снегам засыпае. Ну вось... Дзякую... Бызай... А то мне на выканком...

Надзея стаяла, як агарошаная.

— Памылачка, выходзіць, таварыш Зубок, — хідна і не таропка загаварыў Варончык. — Памылачка... але гэта не бяда.

Надзея памкнулася нешта сказаць, але Варончык, бачачы яе збянтэжанасць, толькі рукою махнуў і прадаўжаў:

— Вось заходзьце пасля выканкома, пагутарым... Матнуўшы

галавой старшыням, ён першым вышаў, падкрэсліўшы гэтым, што размова закончана і прызначэнне быць не можа.

Надзея некалькі часу нерухома стаяла на месцы.

А Варончык, шмыгнуўшы праз дзверы ў другі пакой, хуценька падскочыў да аднаго з супрацоўнікаў аддзела і таямніча зашаптаў яму на вуха:

— Каб сёння, зараз-жа, неадкладна было прыбрана мінеральнае на станцыі... Галавой адказваеш... Шэфы дзе?...

Надзея вышла з кабінета, і Варончык сціх. Ён паставіў было на стала перад сваім падначаленым сціснуты кулак, але хуценька, як ад чаго гарачага, адхапіў яго і, зыркнуўшы злосна на супрацоўнікаў, вышаў следом за тымі старшынямі, што былі ў яго кабінце.

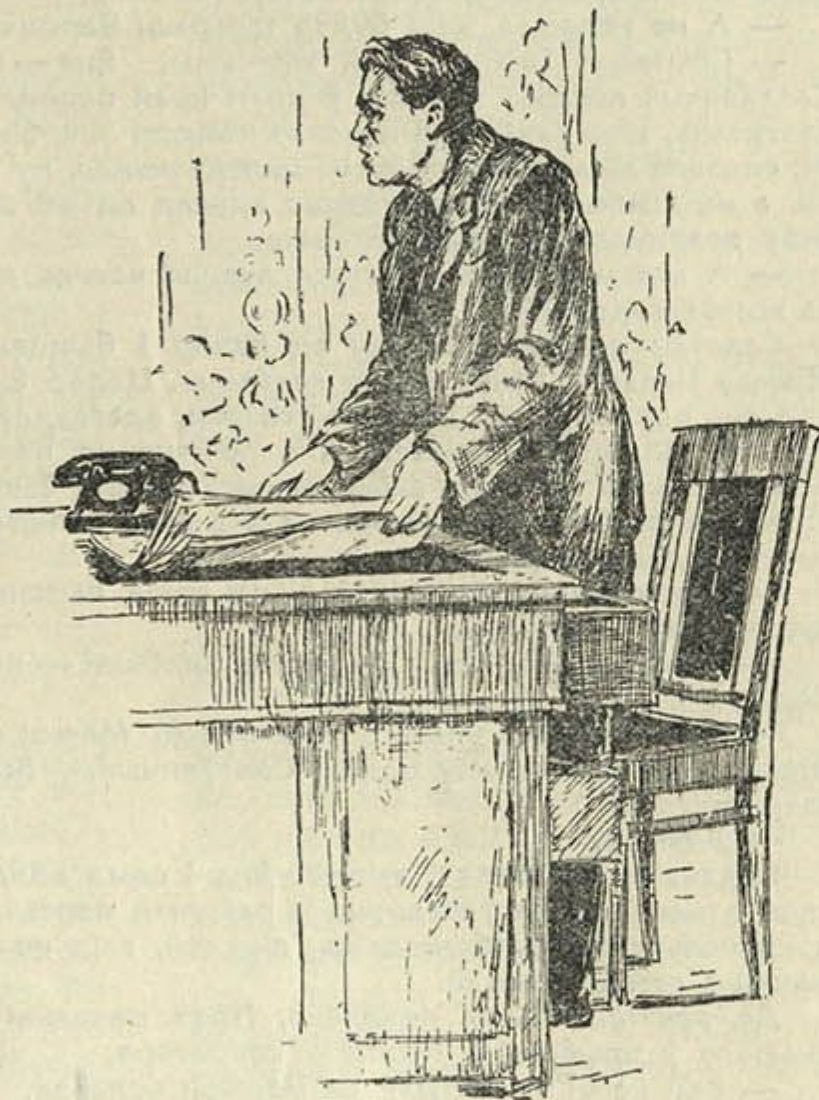
Надзея падышла бліжэй да супрацоўніка, з якім толькі што «шаптаўся» Варончык. У таго на стала стаяў тэлефон. Яна рашыла пазваніць на станцыю таварышу, з якім учора гаварыла.

— Можна ад вас пазваніць? — звярнулася яна да таго, хто ўсё яшчэ сядзеў з разгубленым і вінаватым тварам. Відаць было, што яму Варончык нешта цёплае сказаў.

— Сядайце, хвіліначку адну, — устрапянуўся супрацоўнік. — Я вось толькі па адной вельмі тэрміновай справе... Ён зняў трубку тэлефона і адразу-ж пачаў у яе хукаць, быццам яе саграваць трэба было... — Мне тэрмінова сілікатны. Так, так, дырэктара...

Надзея думала пра сваё. Не магла-ж яна так жорстка памыліцца, не мог ёй чалавек жыць і цяпер вядомы ў твар сказаць няпраўду. А супрацоўнік пачынаў ужо гаварыць з дырэктарам сілікатнага завода:

— Іван Кузьміч? Вось-вось, добрага здароўя... З аддзела сельскай гаспадаркі выканкома турбуем... Вы, здаецца, шэфы

над «Чырвоным ударнікам»?.. Так, так... Вы правільна гаворыце, які ён там ударнік!..

Надзея пачала ўслухоўвацца ў гаворку.

А супрацоўнік прадаўжаў:

— Дык і мы пра тое... Вось яшчэ ўгнаенне на станцыі не ўсё выбраў...

Надзея не стрымалася і ўзнялася з месца. Супрацоўнік падумаў, што ён вельмі яе затрымлівае, і леваю рукою зноў паказаў на крэсла, загаварыўшы шпарчэй:

— Вось што, Іван Кузьміч. Тэрмінова прасіў таварыш Варончык, каб вы машыну паслалі і выхапілі з-пад снегу ўгнаенне «Чырвонага ударніка»... Не зможаце? Машыны заняты ўсе?.. А ён вельмі прасіў, каб неадкладна...

Цяпер Надзеі ўсё было ясным, зразумелым. Ёй шкада было гэтага супрацоўніка аддзела сельскай гаспадаркі, які ўсё яшчэ ўпрошваў дырэктара завода неадкладна «выхапіць са станцыі ўгнаенне». Але той яго супакойваў, што снег яшчэ не пойдзе, што гэта, моў, «толькі гразь будзе», да зімы паабяцаў дапамагчы «Ударніку».

Спацелы, стомлены гаворкай, супрацоўнік паклаў тэлефонную трубку на месца:

— Званіце, калі ласка... Прабачце, што доўга гаварыць да-
вялося... Каб гэта сам таварыш Варончык...

— Прабачце, як ваша прозвішча, таварыш? — звярнулася
яна да супрацоўніка.

— Салаўянчык, Іван Рыгоравіч.

— Дзякую, — запісала сабе ў бланкот Надзея і падалася
да дзвярэй.

Салаўянчык ускочыў з-за стала і нямым, здзіўленым по-
зіркам паглядзеў услед Надзеі.

Вечарам Надзея Зубок была на пошце і выклікала рэдак-
цыю. Ля тэлефона аказалася знаёмая дзяжурная стэнагра-
фістка, і Надзея прачытала ёй напісаную па свежых слядах
і ўражаннях карэспандэнцыю. Нічога яна не выдумляла, а па-
дала факты такімі, як былі яны ў сапраўднасці.

— Надзея! Далібог, цудоўна! Жыва, востра напісана. Па-
нясу адразу-ж рэдактару, — зрабіўшы запіс апошніх слоў,
сказала ёй стэнаграфістка.

Зубок з трывожным настроем закончыла свой працоўны
дзень.

* * *

Наступны дзень у Надзеі Зубок прайшоў зноў не так, як
ёй хацелася. Вядома, яна не магла абыйсці загадчыка аддзела
сельскай гаспадаркі, з ім трэба было абавязкова пагутарыць.
Але той раніцай на працы не аказаўся, а таварыш Салаўян-
чык сустрэў яе асцярожна, суха, афіцыйна.

Тым часам заданне рэдакцыі трэба было выканаць. Яно
ўяўлялася Надзеі зусім зразумелым і канкрэтным. Не ставала
аднаго: каб назвалі найлепшы калгас у раёне, у якім добра
пастаўлены справы ў галіне жывёлагадоўлі, ды казалі, як
туды дабрацца. Астатняе яна ўсё сама зробіць. Але... яна
змушана была загаварыць з Салаўянчыкам:

— А не ведаеце, калі будзе таварыш Варончык?

— Спытайце вось у той жанчыны. Яна — сакратар, — і
Салаўянчык паказаў вачыма ў другі край пакоя, дзе побач з
дзвярыма, што вялі праз невялікі калідор у кабінет Варончы-
ка, сядзела за машынкай зусім маладзенькая, ну проста дзяў-
чо, а не жанчына. Надзея хутка адвядла ад яе свой погляд і
зноў звярнулася да Салаўянчыка:

— А хто мне можа назваць лепшы калгас вашага раёна
па жывёлагадоўлі?

Салаўянчык узяў галаву ад папер і быццам упершыню
ўбачыў Надзею, пачаў на яе глядзець. Цяпер ён ужо ведаў,
што яна карэспандэнт абласной газеты, здагадваўся, што ўчо-
ра пры ёй прагаварыўся. Але прызнацца перад ёю, тым
больш самому сабе, ён аніяк не мог. Боязна было яму цяпер
назваць лепшы калгас. А раптам яна гэты лепшы ды раскры-
тыкуе пад першы нумар...

— Варончык можа адказаць на ваша пытанне, — урэшце
прагаварыў Салаўянчык.

— А апроч яго хто гэта можа зрабіць? — не адступала
Надзея.

— Намесніка яго няма, ён у вобласці. Мае-ж справы вузка
спецыяльныя... — паціху цадзіў Салаўянчык. — Вось у райком
звярніцеся...

— Дзякую.

Надзея развіталася і вышла. Яна і сама ведала ўжо, што
свае дзеянні трэба ўзгадняць у райкоме партыі. Але-ж і ад-
дзел нельга было абыходзіць, людзей, якія непасрэдна зай-
маюцца гэтай справай.

Да райкома было недалёка. Праз некалькі хвілін яна
ўвайшла ў прыёмную першага сакратара.

— Вам каго? — сустрэў яе малады чалавек.

— Сакратара райкома, — адказала Надзея.

— Першага ці другога?

— Першага.

— А вы адкуль прыехалі?

— З рэдакцыі абласной газеты...

— Калі ласка, заходзьце.

Надзея ўвайшла ў вузкі, прадаўгаваты кабінет.
Прывіталася і прыпынілася ля дзвярэй, бо за доў-
гім сталом сядзела чалавек дзесяць-дваццаць.
Усе зірнулі на яе. Каля стала сакратара сядзеў і
Варончык. Яна крыху збянтэжылася.

— Бліжэй прашу, — вышаў ёй насустрач су-
тулаваты, з выразным тварам і пасівелай галавою
сакратар райкома. — У нас тут невялікая гавор-
ка з сакратарамі партыйных арганізацый калга-
саў... Вам, як работніку газеты, можа карысна
будзе папрысутнічаць... Не прычыне? Ці ў вас
што вельмі тэрміновае?

— Не, пачакаю, папрысутнічаю, — выразна
прамовіла Надзея кожнае слова і села бліжэй
да сакратара, каля адзінай на гэтай нарадзе
жанчыны.

Гаворка ішла сапраўды цікавая — пра план работы пар-
тыйнай арганізацыі калгаса «Першае Мая» на зімовы перыяд.
Надзея даведлася, што да яе тут быў ужо заслуханы даклад
сакратара калгаснай партарганізацыі таварыш Вераб'ёвай,
якая цяпер сядзела побач і слухала заўвагі пра свой план.

У заключэнне выступіў сакратар райкома. Ён заўважыў,
што добры план першамайцы склалі не выпадкова.

— Добра працавалі дагэтуль, яшчэ лепшыя планы намя-
чаюць на будучае... І гэта натуральна, — сказаў ён.

Каго след, сакратар пакрытыкаваў, другім параў пацвяр-
дзіла да ўзроўню перадавых. Між іншым, звярнуўся ён і да
Надзеі:

— Было-б карысна, каб вы, таварыш Зубок, самі напісалі
пра вопыт першамайцаў або дапамаглі таварыш Вераб'ёвай
выступіць з артыкулам у вашай газеце...

Надзея працавала ў сельскагаспадарчым аддзеле рэдакцыі.
А сакратар райкома прапанаваў ёй тэму па партыйнаму ад-
дзелу. Як-жа ёй быць? Адмовіцца? Нядобра. Што падумае
сакратар райкома? Узяцца? Значыць не выканаць у час за-
данне рэдакцыі. «А я-ж кандыдат у члены партыі, — думала
яна. — Павінна рабіць, як мне падказвае сумленне. Будзе,
вядома, ад Амельчанкі»...

Зубок прасядзела да позняга вечара і зрабіла разам з
Вераб'ёвай артыкул, вялікі і з цікавымі фактамі.

Позна яна выклікала рэдакцыю і прачытала стэнаграфісты
матэрыял Вераб'ёвай.

Хацелася ёй спытаць, ці не дадзена сёння ў нумары яе
карэспандэнцыя пра Варончыка і яго штучкі. Але стэнагра-
фістка была другая, малазнаёмая. Надзея ветліва развіталася
і пайшла ў гасцініцу.

І толькі на трэці — апошні дзень камандыроўкі — з дапа-
могай сакратара райкома прыступіла яна да выканання свай-
го задання. Сабраўшы цікавы матэрыял, арганізаваўшы два
выступленні перадавых жывёлаводаў, Надзея праз два дні
выехала ў вобласць.

* * *

— Гэта-ж будзе ад Амельчанкі, — разважала яна, ідучы з
вакзала ў рэдакцыю. — Тры дні даў мне на заданне, а я і
на пяты вяртаюся амаль з пустымі рукамі...

— Я не разумею... — не даўшы ёй нават распрануцца
пачаў Амельчанка. — Даў вам яснае заданне. Вы мне ўсе
планы зрываеце... Я не хачу ўрэшце чырванец за вас перад
рэдактарам... — доўга не сунімаўся ён.

Надзея паймкнулася нешта сказаць, але Амельчанка не
захацеў і слухаць.

— Учора надрукавалі пра гэтага Варончыка, пра якога пісалі
дзесяткі раз. А сёння па партыйнаму аддзелу падвал Вераб'ё-
вай... Якая карысць аддзелу з гэтага?

Запал яго раптам увесь вышаў, і ён змоўк, прысеўшы на
край стала.

Надзея крышачку збянтэжылася і не ведала, што ад-
казаць.

Але тут загадчыка паклікалі да рэдактара. У Надзеі моцна
забілася сэрца. Яна баялася гаварыць з рэдактарам. Той так-
сама мог спытаць, чаму не выканала ў час заданне. Усё-ж
яна была здаволеная сабраным матэрыялам, па якому хацела
пісаць нарыс.

І яе паклікалі. «Вядома, Амельчанка сваё зрабіў...», —
падумала яна.

Увайшла ціха і прыпынілася ля стала. Амель-
чанка сядзеў побач у мяккім крэсле. Надзея
глянула на яго твар і нічога па ім не прачытала.

— Добры дзень! — пачаў рэдактар. — Ну,
як з'ездзілася?

— Нядрэнна, — адказала Надзея і, пераво-
дзячы дыханне, паведаміла пра ўсё. Амельчанка,
бачачы, што рэдактар з увагай слухае Зубок,
заёрзаў у крэсле.

— Я задаволены вашай работай. Так і паві-
нен рабіць журналіст, — пахваліў Надзею рэдак-
тар. — За арганізацыю выступлення Вераб'ёвай
буду хадайнічаць, каб вас прэміравалі. — А ця-
пер, — звярнуўся ён да Амельчанкі, — дайце
два дні таварыш Зубок для працы над нарысам..

Рознымі людзьмі і з рознымі думкамі выхо-
дзілі з кабінета рэдактара Амельчанка і Надзея
Зубок.

У канцы лістапада ў новым жылым доме мінскага станкабудаўнічага завода імя Варашылава адкрыўся дзіцячы сад № 38 для дзяцей рабочых і служачых завода.

Фото Л. Матусевіча.

Школам—добрыя буфеты

ПРАЗВІНЕЎ званок, і ў буфетце 13 Мінскай школы адразу стала шматлюдна і шумна.

- Цёця, мне падушчак!
- Мне залаты ключык!
- Пячэння!

Спяшаючыся, дзеці кладуць ласункі ў кішэні. Добра, што паспелі купіць, а пасмактаць цукеркі і на ўроку можна...

— Чаму вы не вып'еце па шклянцы чаю, не з'ясцё па бутэрброду?—спыталі мы двух старшакласнікаў, якія купілі на даволі вялікую суму цукерак. Яны толькі паціснулі плячыма.

Буфетчыца аказалася больш словаахвотлівай. Яна старалася запэўніць, быццам уся справа ў тым, што школьнікі любяць ласункі і ні аб чым іншым слухаць не хочуць.

— Дзе-ж у вас чай?

— Ды вось грэецца, — паказала буфетчыца на двухлітровы чайнік, які стаў на электрычнай плітцы.

— Няўжо вы сур'ёзна думаеце, што гэты чайнік можа забяспечыць сотні школьнікаў гарачым чаем, што ў гэтым маленькім пакойчыку можна ўсадзіць усіх за адзін прытулены да сцяны столік?

Цяпер паціскала плячыма ўжо буфетчыца...

13 школа, на жаль, не выключэнне. Стан школьных буфетаў Мінска не можа не выклікаць трывогі. У школе № 22 буфет знаходзіцца ў калідоры. Уся яго «маёмасць» складаецца з невялікай шафы. Тут нават чайнік і столік здаюцца недапушчальнай выгодай. Зусім не прыстасавана памяшканне пад буфет у дзевятай і многіх іншых школах. Асабліва дзіўна, што гэта адносіцца нават да новых

школ, пабудаваных за апошнія гады.

38 сярэдня школа па вуліцы Апанскага толькі ў мінулым годзе ўвайшла ў строй. У яе вялікім добраўпарадкаваным будынку былі спецыяльна адведзены два пакоі для буфета. Тут прадугледжвалася ўсё: і на чым разгрэць яду, і дзе паставіць бак для вару, і дзе пасадзіць школьнікаў. Буфет нават некалькі месяцаў прапрацаваў у гэтым памяшканні. Але школе патрабаваўся дадатковы клас — і выхад быў знойдзены. Для яго забралі вялікі пакой буфета, а меншы аддалі прыбіральшчыцам пад жыллё. Буфет-жа перамясцілі ў сыры, непрыстасаваны пакой.

У новым будынку знаходзіцца і 11 школа, але і тут буфет — у маленькім, дзесяціметровым пакоі.

Мы не пачалі спрачацца з завучам старэйшых класаў аб тым, што важней — школьная бібліятэка ці буфет. Але яе разважанні, як і разважанні некаторых іншых настаўнікаў, што дзеці і дома могуць паесці, сведчаць аб тым, што многія работнікі школ г. Мінска лічаць школьныя буфеты дробязю — трэццеступеннаю справай.

Не вельмі аб іх непакоіцца і гарана.

25 снежня 1952 года выканком гарадскога Савета дэпутатаў працоўных на сваім паседжанні заслухаў пытанне аб рабоце школьных буфетаў. Шмат добрага было запісана ў даволі разгорнутай пастанове. У прыватнасці, пункт аб тым, каб да 5 студзеня 1953 года загадчык гарана тав. Новікаў разам з дырэктарамі школ прадставіў школьным буфетам прыстасаваныя памяшканні. Прайшоў год, прайшло і 5 студзеня 1954 года, а воз, як кажуць, і цяпер там. І ў 22, і ў 9, і ва многіх іншых адзна-

чаных у пастанове школах справа не змянілася.

Зусім нядобра ў школьных буфетах і з асартыментам. Паводле ўстаноўленага Міністэрствам гандлю СССР у верасні мінулага года абавязковага асартымента, у школьных буфетах штодзенна павінна быць масла, малако, кефір, смятана, сыркі, каўбаса і многія іншыя прадукты. Але ні ў адной школе іх поўнасцю не знойдзеш. Асабліва дрэнна з малочнымі прадуктамі. Не наладжаны пастаянны кантроль за тым, каб сталовыя і фабрыка-кухня, якім падначалены школьныя буфеты, адпускарлі для іх лепшыя прадукты.

Не адзінкавы факты, калі дырэктары сталовых стараюцца адмахнуцца ад гэтай непрыбыткавай справы. Так, сталовая трактарнага завода (дырэктар тав. Нікіцін) не забяспечвае дастаўкі прадуктаў. Буфетчыцы вымушаны цягаць іх на сабе. У 11 і 22 школах, якія забяспечваюцца гэтай сталовай, не заўсёды ёсць нават булчкі. Двума гатункамі цукерак, заляжалымі пернікамі і пячэннем — вось чым гандлюе буфетчыца 22 школы. А тут вучацца дзеці многіх работніц трактарнага завода. Яны рана ідуць на работу, і дзеці іх асабліва маюць патрэбу ў добрым і сытным снеданні ў школе.

У сістэме школьных буфетаў прадугледжаны продаж абанементаў на харчаванне школьнікаў. У гарадскім аддзеле гандлю мяркуюць, што абанементаў разлічаны толькі на гарачыя стравы (а іх, на жаль, няма ў школах Мінска). Але чаму нельга набыць абанементаў для халодных закусак, скажам, для тых-жа бутэрбродаў, кісялю, малочных прадуктаў? Нам здаецца, што многія бацькі, замест таго, каб даваць дзецям грошы, якія так часта ідуць на цукеркі, купілі-б абанементаў на снеданне.

Убаку ад школьных буфетаў стаюць і многія бацькоўскія камітэты, бацькоўскія актыў. А якраз яны маглі-б многае зрабіць у справе кантролю, прасачыць за тым, каб прадукты даходзілі да школьнікаў, каб не было аблічвання дзяцей, каб асартымент зрабіць больш рознастайным.

Комуністычная партыя і савецкі ўрад нястомна клопацца аб здароўі падростаючага пакалення. У нашай краіне будуюцца выдатныя школы і палацы, здраўніцы і піонерскія лагеры. Велізарныя сродкі штогод адпускаюцца на аздаравленне дзяцей. У клопатах аб росце, здароўі дзяцей усё важна, усё патрабуе пільнай увагі педагогаў, бацькоў, грамадскасці. Вялікай увагі патрабуе таксама і харчаванне школьнікаў. Кожная школа павінна мець добры буфет!

М. УЛАДЗІМІРАВА

НАВЕЙШАЯ ТЭОРЫЯ АБ ПАХОДЖАННІ ЗЯМЛІ І ПЛАНЕТ

ПЫТАННЕ аб паходжанні Зямлі з'яўляецца адным з найбольш важных і цікавых у сучаснай навуцы. Яно мае вялікае значэнне для выпрацоўкі правільнага навуковага светаразумлення, а таксама мае і практычнае значэнне. Нельга свядома падыходзіць да пошукаў карысных выкапняў у нетрах Зямлі, не ведаючы яе паходжання і ўнутранай будовы. Вось чаму зараз такую вялікую ўвагу прыцягваюць да сябе работы савецкіх вучоных па гэтаму пытанню.

Рэлігія заўсёды лічыла і зараз лічыць, што Зямля, як і ўвесь свет, створана богам з нічога каля еямі з паловай тысяч год назад. Наша матэрыялістычная навука, самая перадавая навука ў свеце, неабвержна даказвае, што Зямля існуе не менш трох-чатырох мільярдаў год і ні ў якім разе не магла быць створана творцай з нічога. Савецкая навука можа даказаць, што наша Зямля і ўсе астатнія планеты сонечнай сістэмы ўтварыліся прыродным шляхам з таго вешчства, якое існавала да гэтага.

Як-жа сучасная навука тлумачыць паходжанне Зямлі і іншых планет?

Для таго, каб адказаць на гэтае пытанне, трэба спачатку высветліць, чаму мы ўсе планеты называем сонечнай сістэмай, а таксама даведацца, якія законамернасці мы назіраем у планетнай сістэме. Наша сонечная сістэма складаецца з Сонца і дзевяці планет, якія рухаюцца вакол яго пад дзеяннем сілы сонечнага прыцяжэння. У парадку ўдалення ад Сонца планеты размешчаны так: Меркурый, Венера, Зямля, Марс, Юпітэр, Сатурн, Уран, Нептун, Плутон. З гэтых дзевяці планет чатыры бліжэйшыя да Сонца (Меркурый, Венера, Зямля і Марс) — невялікія па размерах, маюць малую масу, але вельмі вялікую шчыльнасць, прыкладна ў 4—5 раз большую за шчыльнасць вады. Гэтыя планеты называюцца планетамі зямной групы. Чатыры наступныя планеты (Юпітэр, Сатурн, Уран і Нептун) маюць вялікія размеры і масы, але малую шчыльнасць, блізкую да шчыльнасці вады. Апошняя планета ў з'яўляецца Плутон, размеры якога менш Зямлі.

Затым вядома, што ўсе планеты абходзяць вакол Сонца амаль па кругавых шляхах (арбітах), размешчаных прыблізна ў адной плоскасці, так што

наша сонечная сістэма з'яўляецца плоскай сістэмай. Акрамя таго, аказваецца, што ўсе планеты абходзяць вакол Сонца ў адным і тым-жа напрамку, а іменна супроць руху гадзіннай стрэлкі. У тым-жа напрамку круціцца вакол сваіх асей Сонца і ўсе планеты, а таксама і пераважная большасць спадарожнікаў планет.

Вывучэнне ўсіх гэтых законамернасцей дае магчымасць сцвярджаць, што ўсе планеты сонечнай сістэмы ўзніклі з аднаго і таго-ж вешчства, якое некалі знаходзілася на месцы нашай сонечнай сістэмы, і ўзніклі ўсе планеты ў некаторым адзіным працэсе.

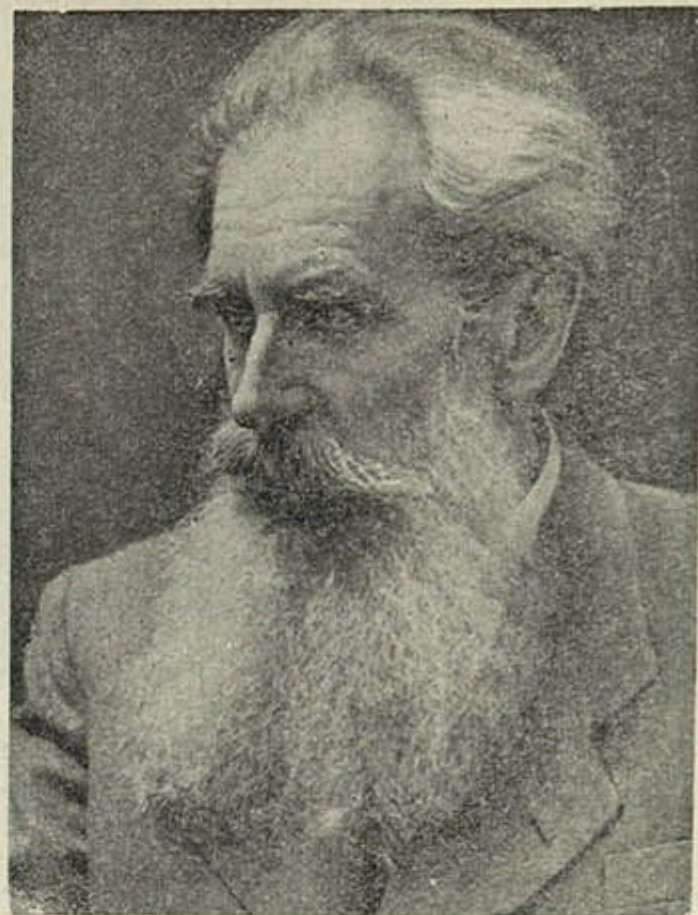
Як утварыліся ўсе планеты нашай сонечнай сістэмы, у тым ліку і наша Зямля, лепш за ўсё тлумачыць навейшая тэорыя вядомага савецкага вучонага акадэміка О. Ю. Шмідта.

Да работ акадэміка Шмідта ў навуцы панавала меркаванне, быццам усе планеты так ці інакш аддзяліліся ад Сонца, гэта значыць усе яны былі спачатку ў вогненна-вадкім стане і толькі потым астывлі і пакрыліся цвёрдай карой. Выходзіла так, што Сонца парадзіла планеты, і ўсе яны ўтварыліся ў распаленым выглядзе, а затым астывлі.

Акадэмік О. Ю. Шмідт паказаў, што Зямля і ўсе астатнія планеты ніколі не былі ў вогненна-вадкім стане, што не Сонца парадзіла планеты, што планеты не дзеці Сонца. Сумесна з групай савецкіх вучоных ён прышоў да вываду, што ўсе планеты, у тым ліку і наша Зямля, утварыліся з газава-пылавой туманнасці, якая некалькі мільярдаў год таму назад знаходзілася вакол нашага Сонца.

Якім-жа чынам гэтая газава-пылавая туманнасць ператварылася ў сучасную сонечную сістэму, якая складаецца з дзевяці планет?

Гэта магло адбыцца ў выніку паступовага і працяглага развіцця газава-пылавага воблака пад уздзеяннем узаемнага прыцяжэння частчак, гэта значыць на падставе закона цягнення. Частчкі, якія рухаліся ўнутры газава-пылавой туманнасці, з прычыны іх велізарнай колькасці, немінуха шматразова сутыкаліся і ў выніку няўпругага ўдару зліпаліся адна з адной. Велізарнае газава-пылавое воблака паступова набыло форму агромністай плоскай «ляпёшкі», і тады адлегласці паміж

О. Ю. ШМІДТ

частчкамі гэтага воблака значна зменшыліся, а сілы цягнення вельмі павялічыліся. Зліпаючыся, пылінкі ўтварылі спачатку невялікія, а потым усё больш і больш узрастаючыя шары. Яны раслі, як снежны ком, і ўрэшце ўвесь пыл аказаўся сабраны ў дзевяць вялікіх і халодных шароў-планет. Акрамя таго, утварылася некалькі дзесяткаў параўнаўча невялікіх спадарожнікаў планет, накіштат нашага Месяца.

Паглядзім цяпер, як-жа тэорыя Шмідта тлумачыць асноўныя законамернасці планетнай сістэмы.

Паасобныя пылінкі, якія складалі пылавое воблака, рухаліся ва ўсіх кірунках, з рознымі хуткасцямі і па розных арбітах. Але ў адным нейкім напрамку рухалася пераважная большасць пылінак. У гэтым напрамку і пачало круціцца ўсё газава-пылавое воблака. У гэтым-жа напрамку круціцца цяпер вакол Сонца і ўсе планеты, якія ўтварыліся з гэтага воблака.

Шляхі частчак, якія складалі газава-пылавое воблака, былі выцягнуты ў рознастайных кірунках. Чаму-ж пры ўтварэнні планет у іх атрымаліся амаль кругавыя арбіты? Тэорыя Шмідта тлумачыць і гэта. Пры ўзнікненні планет у выніку аб'яднання мільярдаў і мільярдаў паасобных частчак атрымліваюцца так званыя «асярэдненыя» сіметрычныя, гэта значыць блізкія да кругавых, арбіты. А паколькі планеты ўтварыліся ў нетрах адзінага пылавага воблака, якое круцілася, то яны павінны былі размясціцца прыблізна ў адной плоскасці, што мы і назіраем у рэчаіснасці.

Тэорыя Шмідта тлумачыць і тое, чаму чатыры бліжэйшыя да Сонца планеты маюць невялікія размеры, чатыры наступныя планеты вельмі вялікія,

а апошняя, дзевятая планета Плутон, зноў маленькая.

Паблізу Сонца пылавое воблака было вельмі разрэджана. Буйныя частачкі і каменне былі прыцягнуты Сонцам і ўпалі на яго. Найдрабнейшыя частачкі былі, наадварот, адкінуты ад Сонца ў выніку дзеяння светлага ціску. Такім чынам, як паказалі вылічэнні, пылавая туманнасць паблізу Сонца была вельмі разрэджана, мела малую шчыльнасць і складалася з невялікай колькасці цвёрдых частчак. З гэтай невялікай колькасці пылавой матэрыі не маглі ўтварыцца буйныя і масіўныя планеты, а павінны былі ўтварыцца параўнаўча невялікія планеты зямной групы, што мы на самай справе і назіраем.

Чым далей ад Сонца, тым пылавое воблака рабілася ўсё больш і больш шчыльным, частчак было ўсё больш і больш. Таму тут ужо хапіла матэрыялу для ўтварэння буйных планет тыпу Юпітэра. Апошняя-ж планета, Плутон, утварылася з ускраіннай частачкі пылавага воблака, якое паступова зыходзіла «на нішто», таму Плутон таксама атрымаўся маленькім.

Пераканаўча тлумачыць тэорыя Шмідта і розныя шчыльнасці планет. Пылавое воблака паблізу Сонца вельмі моцна прагравалася праменнямі Сонца. Найбольш лёгкія вяршэствы выпараліся і ўлятучваліся ў першую чаргу. Таму паблізу Сонца захаваліся толькі найбольш цяжкія элементы, з якіх і складаюцца планеты зямной групы. Пачынаючы з арбіты Юпітэра, праграванне пылавага воблака было ўжо мізэрным, там панавала вельмі нізкая тэмпература, і не толькі не адбывалася выпарэння, але, наадварот, адбывалася намярзанне газаў на цвёрдыя частачкі. Таму планеты юпітэравай групы на 80 проц. складаюцца з лёгкага элемента — вадарода.

Акрамя таго, тэорыя Шмідта добра тлумачыць і іншыя законамернасці ў сонечнай сістэме. Калі любая з папярэдніх гіпотэз тлумачыла дзве-тры законамернасці планетнай сістэмы, то тэорыя Шмідта тлумачыць такіх законамернасцей больш дзесятка. Вядома, з многіх высунутых гіпотэз лепшай будзе тая, якая тлумачыць больш фактаў. Таму тэорыя Шмідта з'яўляецца ў сучасны момант лепшай з усіх гіпотэз.

Навейшая тэорыя аб паходжанні Зямлі і планет, распрацаваная савецкімі вучонымі пад кіраўніцтвам акад. Шмідта, нанесла моцны ўдар па рэлігійных поглядах і розных рэакцыйных вымыслах сучасных буржуазных вучоных-ідэалістаў.

ЛАРЫЕНАУ А. Ф.,
лектар Маскоўскага планетарыя.

ПРАСТУДНЫЯ ЗАХВОРВАННІ, ІХ ПАПЯРЭДЖАННЕ І ЛЯЧЭННЕ

У асенне-зімовы час узрастае колькасць прастудных захворванняў. Рэзкія змены ў надвор'і, тэмпературы паветра, непрыстасаванасць чалавечага арганізма да няспынных перамен атмасфернага ціску найбольш спрыяюць прастудзе.

Да прастудных захворванняў адносяцца: востры сезонны катар верхніх дыхальных шляхоў, або ложны грип; сапраўдны, або вірусны грип; бронхіт; сезонны катар верхніх дыхальных шляхоў, або просты прастудны насмарк, які ўзнікае часта пры рэзкай змене надвор'я; запаленне міндалін або танзілітаў; запаленне сярэдняга вуха і г. д.

Грып сапраўдны (вірусны, або эпідэмічны) праяўляецца ў выглядзе насмарку, чыхання, высокай тэмпературы, вострага галаўнога болю і агульнай разбітасці, болю ў мышцах, пазноблівання. Пачатак востры.

Узбуджальнікам gryпа з'яўляецца фільтруючыся вірус, які разносіцца толькі чалавекам праз кропельную інфекцыю. Найбольшая канцэнтрацыя віруса — вакол хворага, на яго руках, насавай хусціцы, пасудзе.

Неўспрыимальнасць пасля перанесенага gryпа непрацяглая. Найбольш небяспечнай формай gryпа з'яўляецца таксічная з бурным цячэннем і вострым пачаткам. Хворы адчувае востры галаўны боль, агульную разбітасць, раздражненне ў трахеі, пазывы на ваніты. Хутка ўзнікаецца тэмпература, дасягаючы часта 40°. Таксічная форма працягваецца звычайна да 4 дзён. Тэмпература падае адразу, пры вялікай патлівасці.

Асабліва часта сустракаецца катаральная форма gryпа, для якой характэрны галаўны боль, раздражненне трахеі і гартані, сухі кашаль, слёзачэнне, змены ў зеве ў выглядзе катаральнай ангіны. Тэмпература рэзка вагаецца. Працягласць захворвання ад 3 да 5 дзён. Катаральную форму gryпа некаторыя хворыя пераносяць на нагах. Гэта вельмі небяспечна, бо выклікае ўскладненні: запаленне сярэдняга вуха і дадатковых поласцей, катаральнае запаленне лёгкіх, плеўрыт.

Іспанскі грип (так званая лёгкая форма) з самага пачатку мае характар захворвання лёгкіх і верхніх дыхальных шляхоў, трахеі, бронхаў і плеўры. Тэмпература трымае ад 7 да 8, а часам і да 14 дзён.

Радзей назіраюцца рэўматычная і страўнікава-кішэчная формы gryпа.

Нядаўна ў аптэкі рэспублікі паступіў новы прэпарат — антыбіётых сінтаміцын, які дае добры эфект пры лячэнні раду дзіцячых захворванняў.

На здымку: супрацоўніца аптэкі 3-й клінічнай больніцы О. П. Прыгодзіч за прыгатаваннем лякарстваў з новага прэпарата.

Фото В. Самойлава.
(Фотахроніка (БелТА)).

Як бачым, грип набывае рознастайныя формы і вельмі небяспечны ўскладненнямі. Пры дыягназе gryпа бываюць памылкі: часта прапускаюцца пачатковыя формы запалення лёгкіх і іншыя хваробы. Трэба памятаць, што грип без ускладненняў працягваецца не больш 7 дзён.

Хвораму неабходна забяспечыць строгі пасцельны рэжым, свежае цёплае паветра. Нельга грип застуджваць, бо запаленне можа перакінуцца на іншыя органы. Лячыць трэба пад наглядам урача.

Хвораму ставяцца гарчычнікі на грудзі, прымяняюцца банкі, жаранні-жаючыя, аспірын, пірамідон, сульфамідныя прэпараты, гарчае піццё ў вялікай колькасці, гарчае малако з содай або баржом, чай з малінай; супроць кашлю — нажныя гарчыя ванны, кадэін, дыянін.

Хвораму катэгарычна забараняецца ўставаць з пасцелі, выходзіць на работу без агляду і дазволу ўрача.

Калі няма магчымасці ізаляваць хворага ў асобны пакой, трэба аддзяліць яго ложка шырмай або прасцінэй. Рэкамендуецца часта праветрываць памяшканне, рэгуляваць ацяпленне, вентыляцыю, высцерагацца непасрэдных зносін з хворым, сачыць за асабістай гігіенай, гартаваць арганізм. З прафілактычных сродкаў паспяхова прымяняюцца кальцэкс і хларумент.

Нельга забываць, што прастудныя захворванні трэба лячыць не на-хаду, а ў хатніх умовах, трымаючыся пасцельнага рэжыму.

Урач А. ЮФЕ.

ВЯЗАННЕ НА СПІЦАХ

НА СПІЦАХ вяжуць панчо-
хі, пальчаткі і рукавіцы—
круглае (цыліндрычнае)
вязанне. Аднак гэтым споса-
бам можна вязаць і іншыя вы-
рабы з розных нітак: шалі,
коўдры, хусткі, карункі і г. д.—
прамое вязанне.

Для цыліндрычнага (кругла-
га) вязання бяруць чатыры або
пяць спіц, для прамога — дзве.
Спіцы бываюць сталёныя,
драўляныя і касцяныя. Таў-
шчыня іх павінна адпавядаць
таўшчыні нітак, з якіх вяжуць;
спіцы павінны быць удвая таў-
сцей вязальнага матэрыялу.
Каб петлі атрымліваліся пра-
вільныя і роўныя, канцы спіц
пры рабоце не павінны высоў-
вацца больш як на 1—1,5 см.

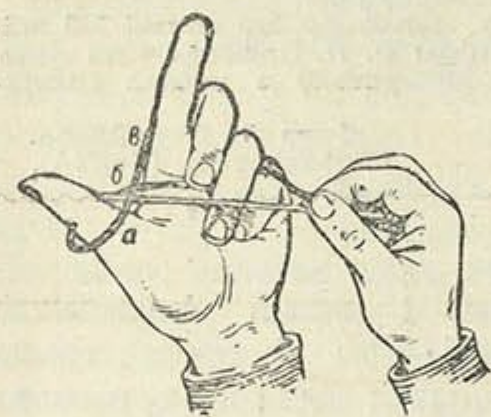

Рис. 1.

Для насільных рэчаў (панчоў,

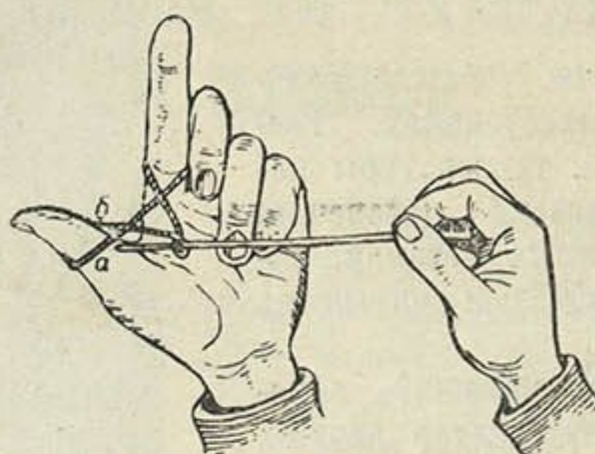

Рис. 2.

шалю, пальчатак, коўдраў) ніт-
кі павінны быць не вельмі кру-
чаныя, мяккія; для карункава-
га вязання ніткі павінны быць
больш кручаныя, таму што дзя-
куючы гэтаму малюнак атрым-
ліваецца больш выразны.

Набор петляў на спіцу. Вя-
занне пачынаюць з набору пет-
ляў на спіцу. Для гэтага абво-
дзяць нітку вакол пальцаў ле-
вай рукі так, як паказана на
рис. 1 і 2. Затым спіцу з-пад
нізу праводзяць у пятлю на
вялікім пальцы, па-
варочваюць спіцу, захоп-
ліваюць ёю ўчастак ніткі
так, каб спіца была з правага
боку ніткі, і працягваюць ніт-
ку праз пятлю, пасля чаго асла-
бняюць вялікі палец і зацяг-

ваюць пятлю, якая ўтварылася
на спіцы.

Затым нітку накідваюць
зноў на вялікі палец (пры гэ-
тым пятлі на пальцы яшчэ не
будзе), адцягваюць спіцу з пят-
лёй уніз к далоні; тады на вя-
лікім пальцы зноў будзе пятля,
утвораная адрэзкам ніткі а і
б (рис. 2). Так набіраюць па-
трэбную колькасць петляў.

Набіраюць петлі звычайна на
дзе спіцы (рис. 3), каб яны

Рис. 3.

былі вальнейшыя і лягчэй пра-
вязваліся ў наступным радзе.

Пры круглым вязанні на-
браную колькасць петляў па-
роўну размяркоўваюць на ча-
тырох спіцах, а пятай спіцай
пачынаюць вязанне другога ра-
ду. Усе рады вяжуць адзін за
другім увесь час кругом справа
налева.

Пры прамым вязанні пасля
сканчэння аднаго раду работу
пераварочваюць. Вяжуць кож-
ны рад справа налева.

Розныя спосабы працягвання
ніткі праз петлі ствараюць і
розныя эфекты вязання.

Простыя прамыя петлі. Для
гэтага вязання правую спіцу

заводзяць у пятлю на левай
спіцы, падхопліваюць правай
спіцай нітку, якая ляжыць на
ўказальным пальцы левай рукі,
і працягваюць яе праз пятлю
(рис. 4). Так вяжуць увесь
першы рад. Пры вязанні дру-
гога раду, як ужо гаварылася,
работу трэба перавярнуць. Ця-
пер мы будзем трымаць работу
вываратам да сябе; другі рад
простых прамых петляў вяжуць
навыварат. Нітку накідваюць на
леваю спіцу, правую спіцу пра-
водзяць пад гэтую нітку і ўво-
дзяць у пятлю на левай спіцы.
Далей, не спускаючы ніткі і пят-
лі з правай спіцы, падхоплі-

Рис. 4.

ваюць нітку, якая ляжыць на
ўказальным пальцы, справа на-
лева (г. зн. так, каб спіца знахо-
дзілася з правага боку ў адносі-
нах да ніткі) і працягваюць
праз пятлю, пасля чаго пятлю
спускаюць з правай спіцы. Про-
стыя прамыя петлі — самыя
лёгка для засваення.

(Працяг будзе)

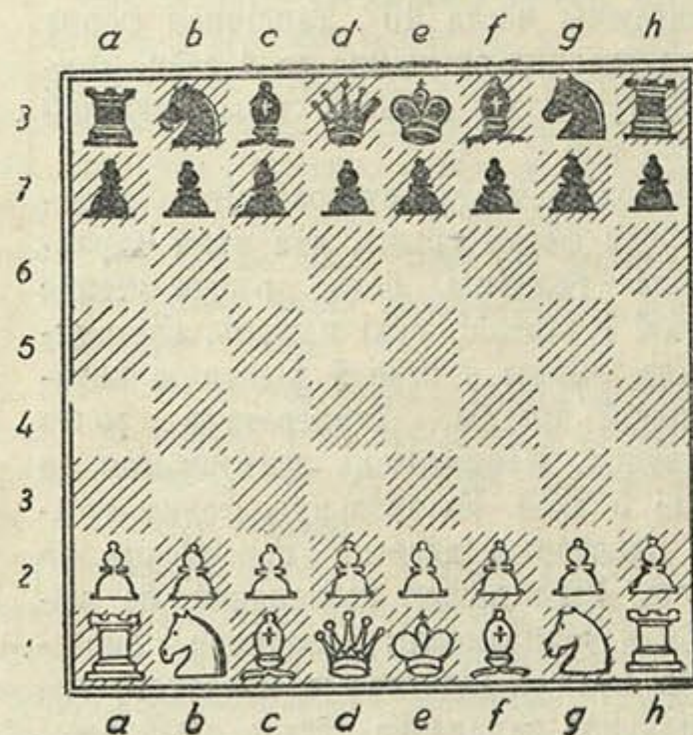
ВУЧЫЦЕСЯ ІГРАЦЬ У ШАХМАТЫ

Вядзе міжнародны майстар К. ЗВАРЫКІНА

Шахматы ў СССР — сапраўды народ-
ная спартыўная ігра. У шахматы ігра-
юць рабочыя і калгаснікі, вучоныя і
школьнікі, салдаты і генералы. Шахма-
ты ў нашай краіне даступны ўсім, хто
хоча навучыцца весці барацьбу на шах-
матнай дошцы. Вядома, каб стаць май-
страм шахматаў, трэба затраціць няма-
ла працы і часу. Але навучыцца іграць
у шахматы, зразумець асноўную мэту і
характэр барацьбы — справа, якая не
патрабуе ні вялікага часу, ні асаблівых
намаганняў. Шахматы даступны ўсім.

Шахматная дошка і фігуры. Шахмат-
ная партыя вядзецца на шахматнай
дошцы, якая прадстаўляе квадрат, па-
дзелены на 64 клеткі аднолькавага раз-
меру. Гэтыя клеткі папераменна афар-
боўваюцца ў цёмны і светлы колеры
(для нагляднасці і зручнасці). Клеткі
шахматнай дошкі прынята называць
палямі. Шахматная дошка паміж ігра-
ючымі кладзецца так, каб вуглавое поле
з левага боку было чорнае, незалежна
ад таго, іграеце вы белымі ці чор-
нымі фігурамі.

Калі ўважліва паглядзець на шахмат-
ную дошку, можна заўважыць на ёй лі-
ніі, якія ідуць у розных напрамках. Лі-
ніі, што ідуць ад аднаго партнёра да дру-

Дыяграма № 1

гога, называюцца вертыкалямі шахмат-
най дошкі; папярочныя лініі палёў — га-
рызанталямі; лініі, што ідуць наўкос, —
дыяганалі. Па вертыкалях, гарызан-
талях і дыяганалях рухаюцца ў часе іг-
ры шахматныя фігуры і пешкі.

У пачатку шахматнай партыі кожны
бок, які вядзе барацьбу на шахматнай
дошцы, мае па 8 фігур і па 8 пешак. Фі-
гуры маюць назвы: кароль, ферзь, ладдзя,
слон, конь. У кожнага партнёра ёсць
1 кароль, 1 ферзь, 2 ладдзі, 2 сланы,
2 кані і па 8 пешак. Першапачатковае
размяшчэнне фігур паказана на дыягра-
ме № 1.

Шахматная натацыя. Вертыкалі шах-
матнай дошкі абазначаюцца першымі
8 літарамі лацінскага алфавіта: a, b, c,
d, e, f, g, h (яны вымаўляюцца — а, бэ,
цэ, дэ, е, эф, жэ, аш), а гарызанталі
шахматнай дошкі — 8 лічбамі: 1, 2, 3, 4,
5, 6, 7, 8. Кожнае поле шахматнай дош-
кі стаіць на перасячэнні вертыкалі і га-
рызанталі і абазначаецца літарай адпа-
веднай вертыкалі і лічбай адпаведнай
гарызанталі. Напрыклад, левае вуглавое
поле ў іграючага белымі абазначаецца
«a1», правае вуглавое поле — «h8».

Скарочаныя абазначэнні маюць і наз-
вы фігур: кароль — Кр, ферзь — Ф, лад-
дзя — Л, слон — С, конь — К, пешкі — п.

Скарочаны спосаб абазначэння шах-
матнай дошкі і складае шахматную на-
тацыю, якую неабходна вывучыць і добра
запомніць, каб умець чытаць шахмат-

Як выглядаюць шахматныя фігуры	Як фігуры называюцца	Скарочаны запіс фігур	Як фігуры абазначаюцца на дыяграмах	
			Белыя	Чорныя
	Кароль	Кр		
	Ферзь	Ф		
	Ладдзя	Л		
	Слон	С		
	Конь	К		
	Пешка	п		

ную літаратуру, запісаць партыю, якую вы іграеце, і потым выясніць дапушчальныя вамі памылкі.

Карыстаючыся шахматнай натацыяй, можна запісаць кожную пазіцыю, якая атрымаецца на шахматнай дошцы. Напрыклад, пачатковае размяшчэнне фігур на дыяграме № 1 запісваецца так:

Белыя: Крe1, Фd1, Лa1 і h1, Сc1 і f1, Кb1 і g1, пп.а2, b2, c2, e2, f2, g2, h2.
Чорныя: Крe8, Фd8, Лa8 і h8, Сс8

і f8, Кb8 і g8, пп. а7, b7, c7, d7, e7, f7, g7, h7.

Заўважым, што друкаваны рысунак шахматнай дошкі называецца дыяграмай. На дыяграме белыя размяшчаюцца ўнізе дошкі, чорныя — уверх.

Пачынаюць ігру заўсёды белыя. У далейшым кожны праціўнік робіць па чарзе па аднаму ходу, перастаўляючы адну са сваіх фігур з аднаго поля на другое. Адзінае выключэнне з гэтага правіла — ракіроўка (падвойны ход каралём і ладдзёй, які робіцца ў адзін прыём).

Кожная фігура робіць ход паводле агульных міжнародных правіл. Яна не можа стаць на поле, якое занята фігурай або пешкай уласнага колеру. Калі на полі, якое па правілах хадом займаецца фігурай, стаіць фігура праціўніка, апошняя знімаецца з дошкі, і адначасова на гэтае поле ставіцца фігура, якая пабіла фігуру праціўніка. Усё гэта лічыцца за адзін ход.

Хады фігур

Ладдзя. Найбольш простым па свайму руху з'яўляецца ход ладдзі. Ладдзя ходзіць у любым напрамку (па вертыкалі або гарызанталі) з поля, якое яна займае, і б'е фігуры па шляху свайго руху.

Слон. Слон ходзіць на любое поле па сваёй дыяганалі і б'е таксама, як ходзіць.

Ферзь. Ферзь ходзіць у любым напрамку па вертыкалі, гарызанталі і дыяганалі з поля, на якім ён стаіць.

Кароль. Кароль ходзіць і б'е ў любым напрамку толькі на суседняе поле. Кароль у шахматнай ігры — цэнтральная фігура. Каралю нельга ставіць пад удар варожых фігур.

Конь. Конь мае своеасаблівы ход, які нагадвае літару «Г». З таго поля, дзе стаіць конь, ён можа пайсці ў любы бок праз поле на поле іншага колеру. Важна заўважыць, што пры кожным ходзе конь мяняе колер поля, якое ён займае. У той час, як іншыя фігуры не могуць пераскочыць праз фігуры ў напрамку свайго руху, конь мае гэтую ўласцівасць. Напрыклад, з поля d4 конь можа пайсці на адно з 8 палёў: b3, b5, c2, c6, e2, e6, f3, f5.

Пешка. Пешка звычайна ходзіць толькі ўперад на адно поле. З пачатковага становішча пешка мае права пайсці і на два палі наперад па жаданню іграючага.

Пешка адрозніваецца ад іншых фігур тым, што б'е не так, як ходзіць. Яна ходзіць уперад, а б'е толькі на адно поле ўкос. Белая пешка, якая дасягнула 8-й гарызанталі (чорная — 1-й), можа быць ператворана ў любую фігуру (за выключэннем караля). З правіла «біцца на праходзе» мы пазнаёмся ў далейшым.

КРАСВОРД

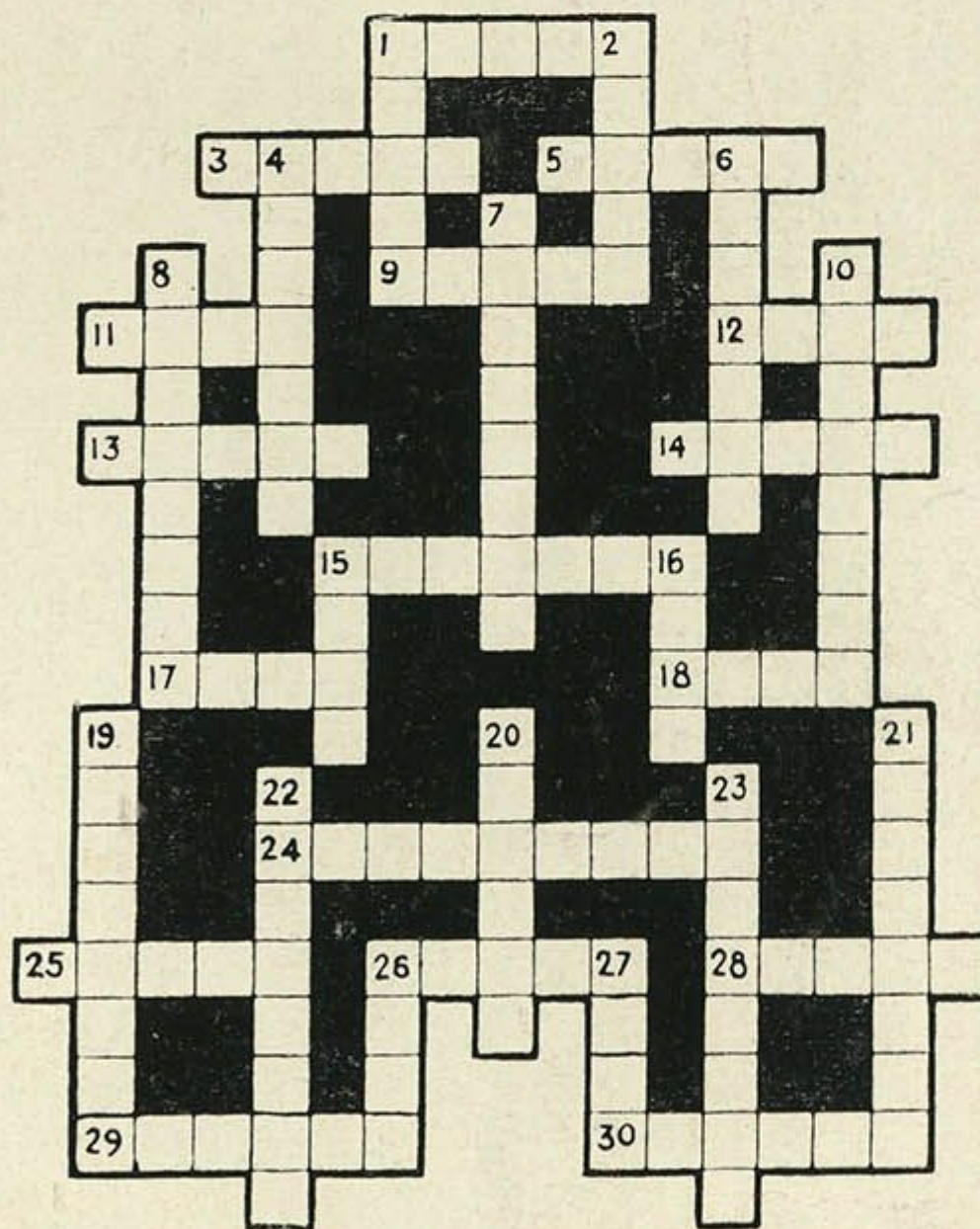
Па гарызанталі: 1. Пачатковы момант спартыўных спаборніцтваў. 3. Зімовая спартыўная пляцоўка. 5. Невялікія сані. 9. Мужчынскі голас. 11. Па-мастацку аздобленая пасудзіна. 12. Памяшканне з арэнай для выступленняў. 13. Прыз. 14. Высокае люстра. 15. Напітак. 17. Застольная прамова. 18. Народны пясняр у казахаў. 24. Міжнародныя спартыўныя спаборніцтвы. 25. Украінскі танец. 26. Кругавы маршрут. 28. Аб'ява. 29. Салодкае ў канцы абеду. 30. Танец.

Па вертыкалі: 1. Практыкаванні для развіцця арганізма. 2. Памяшканне для сцэнічных паказаў. 4. Асоба, атрымаўшая пісьмо. 6. Выкананне музычных твораў перад публікай. 7. Атмасферная з'ява. 8. Вялікі помнік. 10. Спартыўная прылада. 15. Гульня на асобых картах. 16. Аркестр. 19. Бал. 20. Доклад начальству. 21. Беларускі народны танец. 22. Тонкая тканіна. 23. Цукеркі. 26. Пірожнае. 27. Пэўная частка дыстанцыі.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 11 ЧАСОПІСА

Па гарызанталі: 5. Шансі. 8. Кана. 11. Атам. 12. Аграном. 13. Корбан. 14. Ашанін. 15. Раса. 17. Гары. 18. Указ. 25. Калевала. 26. Карэктар. 27. Камінскі. 28. Партизан. 31. Якар. 33. Флора. 34. Эпас. 38. Ракако. 40. Неруда. 42. «Спартак». 43. Пола. 44. Ліда. 45. Шыпка.

Па вертыкалі: 1. Саўрасаў. 2. Асінтарф. 3. Лазо. 4. Барбюс. 6. Мазаік. 7. Хакі. 9. Танк. 10. «Амок». 16. Абеліск. 19. Арктыка. 20. «Нарач». 21. Алеко. 22. Таран. 24. Канал. 29. Клімашын. 30. Практыка. 32. «Аманал». 35. Пароль. 36. Рост. 37. Янка. 39. Азоў. 41. Дрда.

На першай старонцы вкладки — В. І. Ленін. Партрэт работы П. Васільева.
На апошняй старонцы вкладки — «Катанне з гор». 3 карціны Ф. Сычкова.

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ 04704

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке.

Издание ЦК КП Белоруссии.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку.

Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Падпісана да друку 9 I 54 г.

Цана 1 р. 50 к. Да гэтага нумара прыкладаецца выкрайка.
Друкарня імя Сталіна. Мінск. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 50.000 экз. Зак. 776.

1295-

